

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับสมบูรณ์

โครงการ กระบวนการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน
บ้านสันตะยอม ตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

โดย

นายอินจันทร์ นันจิตลัก

และคณะ

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

สำนักงานภาค

มกราคม 2548

สกว. สำนักงานกองทุน
1051
เลขที่ 16 ก.ย. 2551
วันที่

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับสมบูรณ์

โครงการ กระบวนการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน
บ้านสันตะยอม ตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

โดย

นายอินจันทร์ นันจิตสัก

และคณะ

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

สำนักงานภาค

มกราคม 2548

คำนำ

โครงการกระบวนการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน บ้าน สันตะยอม ตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เริ่มต้นในปี พ.ศ. 2545 โดยมุ่งเน้นในเรื่องการพัฒนาศักยภาพเยาวชน ผลจากการทำงานใน 3 ระยะแรก เกิดการรวมกลุ่มของเยาวชนรุ่นแรก ซึ่งปัจจุบันได้เรียนในระดับมหาวิทยาลัยแล้วทั้งสิ้น ซึ่งเป็นการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน อย่างไรก็ตามก่อนสิ้นสุดการดำเนินงานในระยะที่ 3 ได้มีการหารือต่อเนื่องเพื่อพัฒนาให้เกิดการใช้ประโยชน์จากการทำงานโดยหนุนเข้าสู่การเรียนรู้ของนักเรียนในระดับตำบล ดังนั้นจึงมีการขยายโครงการผ่านการเชื่อมโยงโรงเรียนวัดสันป่าสัก เพื่อเกิดการพัฒนางานวิจัยในประเด็นหลักสูตรท้องถิ่น

ทั้งนี้เพื่อความสำเร็จของเนื้อหา ทางทีมวิจัยจึงได้ดำเนินการจัดทำรายงานวิจัยขึ้นอีกฉบับในช่วงการขยาย เพื่อความสำเร็จของเนื้อหาและผลของการดำเนินงาน ต่อไป

ทีมวิจัย

บอกเล่าเพื่อความเข้าใจร่วมกัน

งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่คนในชุมชนได้มาร่วมคิดทบทวนสถานการณ์ ตั้งคำถาม วางแผน หาข้อมูล ทดลองทำ วิเคราะห์ สรุปผลการทำงานและหาคำตอบเพื่อปรับปรุงงานต่อไป” กล่าวคือ งานวิจัยเพื่อ ท้องถิ่นเป็นเครื่องมือหนึ่งที่น่าให้การให้ “คน” ในชุมชนเข้ามาร่วมใน กระบวนการวิจัย ตั้งแต่การเริ่มคิด การตั้งคำถาม การวางแผน และค้นหาคำตอบอย่างเป็นระบบเป็น รูปธรรม โดยเรียนรู้จากการปฏิบัติการจริง (Action Research) อันทำให้ชุมชนได้เรียนรู้ สร้างผลงาน มี ความเก่งขึ้นในการแก้ปัญหาของตนเอง และสามารถใช้กระบวนการนี้ในการแก้ไขปัญหาลื่น ๆ ใน ท้องถิ่น โดยมีกระบวนการศึกษาเรียนรู้อย่างเป็นเหตุเป็นผล ดังนั้นจุดเน้นของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จึงอยู่ ที่ “กระบวนการ” มากกว่า “ผลลัพธ์” เพื่อให้ชาวบ้านได้ประโยชน์จากงานวิจัยโดยตรง และให้งานวิจัย มีส่วนในการแก้ปัญหาของชาวบ้าน รวมทั้งเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นจริงในชุมชน ซึ่งจะต้องอาศัย “เวที” (การประชุม เสวนา พุดคุยถกเถียง) เป็นวิธีการเพื่อให้คนในชุมชน ทั้งชาวบ้าน ครู นักพัฒนา สมาชิก อบต. กรรมการสหกรณ์ ข้าราชการ หรือกลุ่มคนอื่นๆ เข้ามาร่วมหา ร่วมใช้ “ปัญญา” ในกระบวนการวิจัย

“กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น” หมายถึง การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อตอบ “คำถาม” หรือ “ความสงสัย” บางอย่าง ดังนั้นสิ่งสำคัญคือประเด็น “คำถาม” ต้องคมชัด โดยมีการแยกแยะประเด็นว่า ข้อสงสัยอยู่ตรงไหน มีการหา “ข้อมูล” ก่อนทำ มีการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูล มีการ “วางแผน” การทำงานบนฐานข้อมูลที่มีอยู่ และในระหว่างลงมือทำมีการ “บันทึก” มีการ “ทบทวน” ความก้าวหน้า “วิเคราะห์” ความสำเร็จและอุปสรรคอย่างสม่ำเสมอ เพื่อ “ถอด” กระบวนการเรียนรู้ที่ เกิดขึ้นออกมาให้ชัดเจน ในที่สุดก็จะสามารถ “สรุปบทเรียน” ตอบคำถามที่ตั้งไว้ แล้วอาจจะทำใหม่ให้ดีขึ้น ตลอดจนสามารถนำไปใช้เป็นบทเรียนสำหรับเรื่องอื่น ๆ หรือพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป ซึ่งทั้งหมดนี้กระทำ โดย “ผู้ที่สงสัย” ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นนั่นเอง ดังนั้นกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงเป็นงานวิจัยอีก แบบหนึ่งที่ไม่ยึดติดกับระเบียบแบบแผนทางวิชาการมากนัก แต่เป็นการสร้างความรู้ในตัวตนท้องถิ่น โดยคนท้องถิ่น เพื่อคนท้องถิ่น โดยมุ่งแก้ไขปัญหาคด้วยการทำงานจริง และมีการบันทึกและวิเคราะห์ อย่างเป็นระเบียบ การวิจัยแบบนี้จึงไม่ใช่เครื่องมือทางวิชาการ ไม่ใช่ของศักดิ์สิทธิ์ที่ผูกขาดอยู่กับครูบา อาจารย์ แต่เป็นเครื่องมือธรรมดาที่ชาวบ้านก็ใช้เป็น เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

สกว.สำนักงานภาค ได้ใช้วิธีการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นตามแนวคิดและหลักการดังกล่าว มาแล้วในระยะเวลาหนึ่ง พบว่า ชาวบ้านหรือทีมวิจัยส่วนใหญ่สามารถสะท้อนการดำเนินงานด้วยการ บอกเล่าได้เป็นอย่างดี ในขณะที่เดียวกันก็พบว่า การเขียนรายงาน เป็นปัญหาที่สร้างความหนักใจให้แก่ นักวิจัยเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นด้วยความตระหนักถึงสถานการณ์ปัญหาดังกล่าว สกว.สำนักงานภาค จึงได้ ปรับรูปแบบการเขียนรายงานวิจัย ให้มีความ ยืดหยุ่น และมีความง่ายต่อการนำเสนอออกมาใน รูปแบบที่นักวิจัยถนัด โดยไม่ยึดติดในเรื่องของภาษาและรูปแบบที่เป็นวิชาการมากเกินไป ซึ่งเป้าหมาย สำคัญของรายงานวิจัยยังคงมุ่งเน้นการนำเสนอให้เห็นภาพของกระบวนการวิจัยมากกว่าผลลัพธ์ที่ได้จาก

การวิจัย โดยกลไกสำคัญที่จะช่วยให้นักวิจัยให้มีความสามารถเขียนรายงานที่นำเสนอกระบวนการวิจัยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น คือ ศูนย์ประสานงานวิจัย (Node) ในพื้นที่ ซึ่งทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงโครงการวิจัยมาตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบการทำงานวิจัย ดังนั้น Node จะรับรู้พัฒนาการของโครงการวิจัยมาโดยตลอด บทบาทการวิเคราะห์เนื้อหาหรือกิจกรรมของโครงการจึงเป็นการทำงานร่วมกันระหว่าง Node และนักวิจัย ซึ่งความร่วมมือดังกล่าว ได้นำมาซึ่งการถอดบทเรียนโครงการวิจัย สู่อการเขียนมาเป็นรายงานวิจัยที่มีคุณค่าในที่สุด

อย่างไรก็ตาม รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น อาจไม่สมบูรณ์แบบดั่งเช่นรายงานวิจัยเชิงวิชาการโดยทั่วไป หากแต่ได้คำตอบและเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัย ซึ่งท่านสามารถเข้าไปค้นหา ศึกษาและเรียนรู้เพิ่มเติมได้จากพื้นที่

สกว.สำนักงานภาค

สารบัญ

หน้า

คำนำ

คำนำเพื่อความเข้าใจร่วมกัน

บทที่ 1 บทนำ

1

- ความสำคัญและที่มาของปัญหา

1

บทที่ 2 ทบทวนแนวคิดการวิจัย

8

- การวิจัยแบบมีส่วนร่วม

8

บทที่ 3 วิธีการดำเนินงานและกระบวนการวิจัย

9

บทที่ 4 ผลการวิจัย

18

- ข้อมูลพื้นฐาน ประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านสันคะยอม
- ข้อมูลวัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อ

บทที่ 5 สรุป

43

- ความคิดเห็นของเยาวชน ผู้ปกครอง และที่ปรึกษาโครงการ

ภาคผนวก

- ประวัตินักวิจัย
- ประมวลภาพกิจกรรม

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับสมบูรณ์

โครงการ กระบวนการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

บ้านสันคะยอม ตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

คณะผู้วิจัย

1. นายอินจันทร์	นันจิตศักดิ์	นักวิจัย
2. นายณัฐกร	สามปันศักดิ์	ทีมวิจัย
3. นางสาวอุทุมพันธ์	พิงคะสัน	ทีมวิจัย
4. นางสาวศิริลักษณ์	บุญมณี	ทีมวิจัย
5. นางสาวนัฐพร	สมณาสัก	ทีมวิจัย
6. นางสาวนงเยาว์	มูลกลาง	ทีมวิจัย
7. นางสาวสุพัตรา	กัณทาศักดิ์	ทีมวิจัย
8. นางสาวมยุรา	มานุพพา	ทีมวิจัย
9. นางสาวดาราวดี	พิงคะสัน	ทีมวิจัย
10. นางสาวอุฬิกรณ์	ใจดี	ทีมวิจัย
11. นางสาวกรรทมาศ	พะบุญรักษ์	ทีมวิจัย
12. นายธนพัฒน์	พิงคะสัน	ทีมวิจัย
13. เด็กชาย เกษมสันต์	อุตรศักดิ์	ทีมวิจัย
14. นายณัฐวุฒิ	อุตรศักดิ์	ทีมวิจัย
15. นางสาวไขแสง	เสนศักดิ์	ทีมวิจัย

บทที่ 1

หลักการและเหตุผล

หมู่บ้านสันคะยอม ตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน มีอายุประมาณ 210 ปี เดิมชาวบ้านทำนาและเผาถ่านเป็นหลัก ต่อมาเริ่มมีอาชีพเลี้ยงไม้ เมื่อทางรถไฟสายเหนือสร้างเสร็จ อาชีพนี้หมดไปเมื่อมีนโยบายห้ามตัดไม้ การทำมาหากินของชาวบ้านเปลี่ยนไปอีก เมื่อมีโรงงานยาสูบหลายโรงงานมาตั้งห่างจากหมู่บ้านเพียง 3 กิโลเมตร และเมื่อมีนิคมอุตสาหกรรมลำพูน ในปี 2530 ซึ่งอยู่ห่างจากหมู่บ้านเพียง 6 กิโลเมตร

วิถีชีวิตของชาวบ้านเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย โดยเฉพาะเยาวชนทั้งเด็กและหนุ่มสาว จากเดิมจบ ป. 4 ก็ออกมาช่วยพ่อแม่ทำนา เยาวชนรวมตัวกันเป็นกลุ่มหนุ่มสาว สืบทอดกิจกรรมทุกด้าน ทั้งเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมประเพณีและศาสนา เครือข่ายกลุ่มหนุ่มสาวมีความเข้มแข็งมากในยุคทำนาเป็นอาชีพหลัก เมื่อเยาวชนเริ่มไปเป็นแรงงานในโรงงานยาสูบและโรงงานอุตสาหกรรม บทบาทและการมีส่วนร่วมของกลุ่มหนุ่มสาวในกิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีและศาสนาเริ่มลดลง เพราะเวลาส่วนใหญ่อยู่ในโรงงาน อย่างไรก็ตาม โรงงานยาสูบยืดหยุ่นกว่าโรงงานในนิคมอุตสาหกรรม เพราะจะปิดช่วงฤดูทำนาและช่วงที่มีงานปอยหลวง

กลุ่มหนุ่มสาวบ้านสันคะยอม เริ่มมีกิจกรรมน้อยลงและสลายตัวไป เมื่อปี 2543 เยาวชนที่เรียนหนังสือตั้งแต่ชั้นประถมถึงมัธยมปลาย เริ่มมีบทบาทมากขึ้นในการจัดกิจกรรม เช่น งานวันเด็ก งานแห่ไม้ค้ำศิลาและประกวดการก่อเจดีย์ทรายในช่วงเทศกาลสงกรานต์ เยาวชนที่เรียนมัธยมจัดค่ายให้น้องที่เรียนชั้นประถม มีการฝึกซ้อมตะกร้อ ฟุตบอลและวอลเลย์บอลเพื่อแข่งขันกีฬา อบต. อย่างไรก็ตาม การจัดกิจกรรมของเยาวชนบ้านสันคะยอม เกิดขึ้นเพราะแกนนำเยาวชนเพียง 10 กว่าคน ทำให้เยาวชนเป็นกังวลว่าหากแกนนำกลุ่มนี้ ไปศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย ไปทำงานในโรงงาน หรือสละโสด กิจกรรมของเยาวชนอาจหยุดไป หากไม่มีเยาวชนรุ่นน้องมาสานงานต่อ นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมเกิดขึ้นเป็นช่วงๆ ไม่ต่อเนื่อง การทำงานยังขาดการวางแผนระยะยาว ขาดการสรุปบทเรียน ขณะเดียวกันเยาวชนกลุ่มนี้อยากให้ผู้ใหญ่ในหมู่บ้านเห็นความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพเยาวชน เข้ามามีส่วนร่วมและสนับสนุนกิจกรรมของเยาวชนมากขึ้น อยากให้มีความร่วมมือระหว่างเยาวชนใน 18 หมู่บ้านในตำบลป่าสัก ในด้านอื่นๆ นอกจากกิจกรรมกีฬา เช่น การคบเพื่อน การหลีกเลี่ยงสารเสพติด การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำ เป็นต้น ข้อจำกัดดังกล่าว ทำให้แกนนำเยาวชนบ้านสันคะยอม มีความสงสัยว่าทำไมจึงเกิดสถานการณ์เช่นนั้น และสนใจจะทดลองหาแนวทางพัฒนาศักยภาพของตนเองและเยาวชนรุ่นน้อง ให้มีความรู้ มีทักษะ เพื่อให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านมากขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของเยาวชนบ้านสันคะยอมในอดีตและปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของบ้านสันคะยอมในอดีตถึงปัจจุบัน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

โจทย์วิจัย

1. ศักยภาพของเยาวชนบ้านสันคะยอมเป็นอย่างไร ?
2. แนวทางการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนบ้านสันคะยอมเป็นอย่างไร ?

คำถามย่อย

1. ศักยภาพของเยาวชนบ้านสันคะยอมในอดีตและปัจจุบันเป็นอย่างไร ?
2. บ้านสันคะยอมในอดีตและปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ?
3. แนวทางการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนบ้านสันคะยอม ควรเป็นอย่างไร ?

ผลที่คาดว่าจะได้รับในการวิจัย

ช่วงเดือนที่ 1-6

- ทีมวิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้อง เกิดทักษะและความเข้าใจต่อการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
- ได้ทราบข้อมูลประวัติศาสตร์ของหมู่บ้าน การเปลี่ยนแปลงในระยะต่าง ๆ
- ได้ทราบข้อมูลความเป็นมาของกลุ่มหนุ่มสาว
- ได้ทราบข้อมูลของดีในหมู่บ้านด้านทรัพยากรธรรมชาติ บุคคล และผลิตภัณฑ์
- เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์กับอดีตแกนนำกลุ่มหนุ่มสาว
- เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กลุ่มภายนอกหมู่บ้าน และนำความรู้ที่ได้มาปรับปรุงใช้กับกลุ่มของตน
- ได้แนวทางในการพัฒนาศักยภาพเยาวชน
- เกิดการเปลี่ยนแปลงทางบวกในเยาวชน กลุ่มเยาวชน และหมู่บ้าน

ระยะเวลาในการทำวิจัย

การวิจัยใช้เวลาในการวิจัยทั้งหมด 18 เดือน (1 ปี 6 เดือน) เริ่มดำเนินการใน เดือนสิงหาคม 2546 เป็นต้นมา โดยแบ่งการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ช่วง

ช่วงที่ 1 เป็นการสืบค้นข้อมูลของชุมชนในด้านต่างๆ ได้แก่ ข้อมูลประวัติศาสตร์ของหมู่บ้าน การเปลี่ยนแปลงในระยะต่าง ๆ ความเป็นมาของกลุ่มหนุ่มสาว ข้อมูลของดีในหมู่บ้านด้าน

ทรัพยากรธรรมชาติ บุคคล และผลิตภัณฑ์ ความเป็นมาของกลุ่มเยาวชน กิจกรรมของกลุ่มเยาวชน ในอดีตตั้งแต่เริ่มรวมตัว โอกาส รวมทั้งปัญหาอุปสรรคในการพัฒนากลุ่มเยาวชน แนวทางในการ พัฒนาศักยภาพของเยาวชน

แผนการดำเนินกิจกรรมระยะที่ 1

- กิจกรรมหลักที่ได้กำหนดไว้
 1. ประชุมทำความเข้าใจในการทำงานร่วมกันระหว่างทีมวิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้อง
 2. จัดอบรมการวิจัยแบบมีส่วนร่วม
 3. จัดทำแผนการเก็บข้อมูลชุมชน
 4. ดำเนินการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้
 5. จัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำกิจกรรมกับกลุ่มเยาวชนอื่นๆ
 6. นำเสนอข้อมูลต่อชุมชน โดย เสียงตามสาย / จัดบอร์ด / จัดทำหนังสือ
 7. สรุปและถอดบทเรียน
 8. สรุปผลการดำเนินงาน
 9. วางแผนการดำเนินงาน
- กิจกรรมย่อยที่นอกเหนือจากที่ได้กำหนดไว้
 1. เข้าร่วมเวทีของเครือข่ายโครงการวิจัยที่ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อชุมชนฯ ดูแลอยู่
 2. จัดค่ายเสริมทักษะเยาวชน
 3. รับสมัครเยาวชนเข้าร่วมโครงการตั้งแต่ ชั้นประถมปีที่ 4 ถึงมัธยมปลายเพื่อสำรวจ ความฝัน สิ่งที่เยาวชนสนใจ

ระยะเวลาในการทำวิจัย ระยะที่ 1 ดำเนินการระหว่างเดือนสิงหาคม 2546 ถึง 30มกราคม 2547

ช่วงที่ 2 ดำเนินการพัฒนาศักยภาพเยาวชนตามแนวทางที่ได้

คำถามวิจัยย่อย ระยะที่ 2

1. แกนนำเยาวชนที่เป็นทีมวิจัย ควรจะปรับการมีส่วนร่วมใน โครงการวิจัยอย่างไร จึงจะ สอดคล้องกับเงื่อนไขกับเงื่อนไขที่ต้องเรียนหนังสือด้วย
2. ทำอย่างไรให้โครงการวิจัยเป็นเครื่องมือ สร้างความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรมระหว่างผู้นำ หมู่บ้าน ผู้ปกครอง และกลุ่มเยาวชน
3. ทำอย่างไรจะให้เด็กกลุ่มหลัง คือเด็กประถม และมัธยมต้น สืบทอดกิจกรรมกลุ่มเยาวชน
 - ศักยภาพของเด็กประถมและมัธยมต้น เป็นอย่างไร

- จะหนุนเสริมศักยภาพของเด็กประถมและมัธยมต้น ในการเรียนรู้ประวัติหมู่บ้านและสถานการณ์ปัจจุบันของหมู่บ้านได้อย่างไร
- 4. แนวทางความร่วมมือระหว่าง โครงการวิจัยนี้ โรงเรียนวัดสันป่าสัก และชุมชนบ้านสันคะยอม เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของเด็กประถม ควรเป็นอย่างไร และจะพัฒนาให้เกิดขึ้นได้อย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาแนวทางหนุนเสริมศักยภาพของเด็กประถมและมัธยมต้น โดยปรับบทบาทของแกนนำเยาวชนเป็นพี่เลี้ยง เพื่อให้มีส่วนร่วมในช่วงเปิดเทอม
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการสร้างความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรมระหว่างผู้นำหมู่บ้าน ผู้ปกครอง และกลุ่มเยาวชนที่เอื้อต่อการเสริมศักยภาพเยาวชน
3. เพื่อแนวทางความร่วมมือระหว่างโครงการวิจัย โรงเรียนวัดสันป่าสัก และชุมชนบ้านสันคะยอม เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของเด็กประถม

ผลที่คาดว่าจะได้รับ ระยะที่ 2

มิติวิจัย

- ได้แนวทางหนุนเสริมการพัฒนาศักยภาพของเด็กประถมและเยาวชนมัธยมต้น โดยมีแกนนำเยาวชนเป็นพี่เลี้ยง
- ทราบสถานภาพของเด็กประถมและมัธยมต้น ทราบศักยภาพและสิ่งที่เด็กและเยาวชนสนใจและอยากทำ
- ได้วิธีหนุนเสริมศักยภาพของเด็กประถมและมัธยมต้น ในการเรียนรู้ประวัติหมู่บ้านและสถานการณ์ปัจจุบันของหมู่บ้าน
- เกิดความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรมระหว่างผู้นำหมู่บ้าน ผู้ปกครอง และกลุ่มเยาวชน ในการพัฒนาศักยภาพเยาวชนบ้านสันคะยอม
- ได้แนวทางความร่วมมือระหว่างโครงการวิจัยฯ โรงเรียนวัดสันป่าสัก และชุมชนบ้านสันคะยอม เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของเด็ก

มิติพัฒนา

- เด็กและเยาวชนเห็นความสำคัญในการทำกิจกรรมและเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น
- เด็กและเยาวชนมีความกล้าแสดงออกทั้งด้านความคิดและการปฏิบัติในทางที่เหมาะสม
- เด็กและเยาวชนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น
- เด็กและเยาวชนเห็นความสำคัญและคุณค่าสิ่งแวดล้อมรอบๆตัวมากขึ้น

- ผู้นำหมู่บ้าน ได้แก่ ผู้ปกครอง ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. ผู้นำกลุ่มอาชีพต่างๆ ตระหนักและเห็นความสำคัญในการส่งเสริมเด็กและเยาวชนมากขึ้น

แผนการดำเนินกิจกรรมระยะที่ 2

เมื่อทราบถึงความสามารถของเด็กและเยาวชนและข้อจำกัดต่างๆ ความคาดหวังของชุมชน ต่อเด็กและเยาวชน ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับเยาวชน เยาวชนกับผู้ใหญ่ ซึ่งจะมีการจัดตั้ง โครงการย่อยขึ้นมาจากการสำรวจความฝัน ความสนใจของเยาวชนในช่วงที่ผ่านมา เพื่อให้เยาวชน ได้มีโอกาสทำงานร่วมกับผู้ใหญ่ ในการพัฒนาชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ร่วมกัน ดังนี้

1. รวมกลุ่มเด็กและเยาวชนให้มากขึ้น
2. เรียนรู้ร่วมกับนักศึกษาฝึกงาน จากคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3. จัดทำฐานข้อมูลเด็กและเยาวชน
4. สำรวจป่าชุมชนร่วมกับคณะกรรมการป่าชุมชน
5. การจัดการขยะที่สามารถนำมาใช้ใหม่ได้ (ทำกระดาสา, ประดิษฐ์ของใช้จากเศษวัสดุ)
6. กิจกรรม “วันมหัศจรรย์เด็กและเยาวชนสันคะยอม” ครั้งที่ 1
 - ประกวดผลงานของเด็กและเยาวชน
7. ประกวดวาดภาพระบายสี วันวิสาขบูชา 2 มิ.ย.2547
8. เข้าร่วมเวที “เรียนรู้อย่างเท่าทัน สถานฝันด้วยงานวิจัย” ครั้งที่ 3 บ้านไร่ป่าคา อ.ป่าซาง จ.ลำพูน
9. โครงการ “นักข่าวตัวน้อย”
 - จัดรายการเสียงตามสาย 2 ครั้ง / เดือน
 - จัดบอร์ดประชาสัมพันธ์ 1 ครั้ง / เดือน
 - จัดหมายข่าวเดือนละ 1 ฉบับ
10. ศึกษา ดูงาน แลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงาน
 - เยี่ยมบ้านสามชาลำปาง (การอบรมทรัพยากรการจัดการสิ่งแวดล้อมของเด็กและเยาวชน)
 - เยี่ยมโรงไฟฟ้าแม่เมาะ (การอนุรักษ์พลังงาน)
11. กิจกรรม “วันมหัศจรรย์เด็กและเยาวชนสันคะยอม” ครั้งที่ 2
12. กิจกรรม “วันมหัศจรรย์เด็กและเยาวชนสันคะยอม” ครั้งที่ 3
13. ขออนุญาตสันคะยอม ครั้งที่ 1 (ประวัติศาสตร์สันคะยอม)
14. สรุปและถอดบทเรียนการทำกิจกรรมและจัดทำแผนการดำเนินงานระยะที่ 3

ระยะเวลาในการทำวิจัย ระยะที่ 2 ดำเนินการระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2547 ถึง 30 กรกฎาคม 2547

ช่วงที่ 3 ขยายแนวคิดสร้างเครือข่ายในระดับตำบล

คำถามวิจัยย่อย ระยะที่ 3

1. วิถีชีวิตของคนในชุมชนในปัจจุบันเป็นอย่างไร
2. ชุมชน วัด และ โรงเรียนจะสามารถเรียนรู้ร่วมกันได้อย่างไร
3. เด็กและเยาวชนจะสื่อสารสิ่งที่ตนคิดและได้เรียนรู้ให้ชุมชนรับทราบได้อย่างไร

วัตถุประสงค์ย่อยในระยะที่ 3

1. เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้วิถีชีวิตของคนในชุมชนในปัจจุบัน
2. เพื่อขยายผลการดำเนินงานสู่เยาวชนในหมู่บ้านอื่นๆ ได้เรียนรู้ชุมชนของตนเอง
3. เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง ชุมชน วัดและ โรงเรียน
4. เพื่อให้เด็กและเยาวชนเกิดการสื่อสารสิ่งที่ตนคิดและสิ่งที่ได้เรียนรู้ให้ชุมชนทราบผ่านสื่อต่างๆ

แผนการดำเนินงานกิจกรรม ระยะที่ 3

1. ประชุมทำความเข้าใจทีมวิจัยในการดำเนินงานระยะที่ 3
2. จัดกิจกรรมย้อนรอยครั้งที่ 2 “อุ้ยสอนหลาน” (ทำของเล่นพื้นบ้าน) ร่วมกับเยาวชน ตำบลหนองปากครั้ง จังหวัดเชียงใหม่
3. เก็บข้อมูลเพิ่มเติม
 - ประวัติวัด ประวัติบุคคลที่เกี่ยวข้อง
 - ข้อมูลกลุ่มอาชีพต่างๆ (เช่นกลุ่มข้าวชุมชน กลุ่มผลิตหมูหวาน เป็นต้น)
4. ประชุมสรุป วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้
5. จัดเวที เรียนรู้อย่างเท่าทัน สานฝันด้วยงานวิจัยครั้งที่ 5
6. โครงการธนาคารครูใจดี(ปราชญ์ชาวบ้าน)
 - เรียนรู้พิธีกรรมความเชื่อที่มีในชุมชน เช่น การสืบทอด การบายศรีสู่ขวัญ
7. ขยายผลร่วมกับโรงเรียนวัดสันป่าสัก ศึกษาชุมชนในเขตบริการของโรงเรียนวัดสันป่าสัก
8. จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรม ความเคลื่อนไหวของโครงการ
9. เข้าร่วมเรียนรู้กิจกรรมต่างๆที่มีตามโอกาส
10. สรุปวิเคราะห์ผลการดำเนินงานและจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์

ระยะเวลาในการทำวิจัย ระยะที่ 3 ดำเนินการระหว่างเดือนสิงหาคม 2547 ถึง มกราคม 2548

สถานที่การวิจัย

พื้นที่การศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ บ้านสันคะยอม หมู่ 1 ตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

51000

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนในอดีตในรูปแบบของกลุ่มหนุ่มสาวภายใต้เงื่อนไขของหมู่บ้านสันคะยอมในอดีต ศึกษาสถานการณ์ของกลุ่มเยาวชนบ้านสันคะยอมในปัจจุบัน และศึกษากระบวนการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนบ้านสันคะยอม ที่เหมาะสมกับสภาพของชุมชนท้องถิ่นในปัจจุบัน ให้ได้มีโอกาสในการเรียนรู้ความเป็นมาของชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ ด้านวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาต่างๆ ตลอดจนเพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของหมู่บ้านในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ซึ่งคาดว่าจะช่วยให้เยาวชนสามารถปรับตัวให้เหมาะสมและเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงนั้นได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น รวมทั้งเกิดความตระหนัก ความเอาใจใส่ตนเอง ครอบครัว และหมู่บ้าน

ที่ปรึกษาโครงการวิจัย การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้รับความร่วมมือในการดำเนินการจากหลายฝ่าย ดังนี้

- เจ้าอาวาสวัดสันคะยอม พระอธิการสมพงษ์ สติรวิฑูโธ
- ผู้ใหญ่บ้าน นายวิทยา สมณศักดิ์
- อาจารย์ผ่องศรี พิงคะสัน
- อาจารย์वासนา สมณศักดิ์ ผู้ดูแลเด็กเล็กบ้านสันคะยอม
- อาจารย์ถนัด อุดรศักดิ์
- ผศ.ดร.อาวรณ์ โอภาสพัฒนกิจ
- นายอุทิศ พิงคะสัน ส.อบต. ป่าสัก
- นายดาวรุ่ง งามเมืองตึง ส.อบต. ป่าสัก
- นักศึกษาปริญญาโท คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อชุมชน คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- โรงเรียนวัดสันป่าสัก ตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
- องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก

บทที่ 2

ทบทวนแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือหนึ่งที่เน้นการให้ “คน” ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย ตั้งแต่การเริ่มคิด การตั้งคำถาม การวางแผน และค้นหาคำตอบอย่างมีระบบโดยการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (Action Research) ทำให้ชุมชนได้เรียนรู้ ได้ผลงานและเก่งขึ้นในการแก้ปัญหาของตนเอง ตลอดจนยกระดับการแก้ปัญหาให้มีความน่าเชื่อถือสูง และสามารถนำกระบวนการนี้ในการแก้ปัญห่อื่นๆ ในท้องถิ่นได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล (กระบวนการทัศนวิสัยเพื่อท้องถิ่น จุดเปลี่ยนการพัฒนา, หน้า 5)

การพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนผ่านกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ผลที่จะได้รับจากการศึกษาวิจัยเรื่องเด็กและเยาวชน ที่มองเห็นได้ชัดเจน คือ ประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนโดยตรง ทั้งด้านกระบวนการคิด การแก้ปัญหา การพัฒนาทักษะด้านต่างๆ ทั้งการกล้าแสดงออกทั้งความคิด การปฏิบัติ เชื่อมโยงสู่การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆของชุมชน ผู้เยาวชนกลุ่มอื่นๆ ก่อเกิดเป็นเครือข่ายในการทำกิจกรรมต่างๆร่วมกัน แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์การทำกิจกรรมระหว่างกันและกัน ตลอดจนสามารถเชื่อมโยงสู่หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆในการสนับสนุนกิจกรรมของเด็กและเยาวชนให้เข้มแข็งขึ้น

โครงการ “การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนเพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วมของ องค์กรในชุมชนและหน่วยงานของรัฐ” ตำบลประตูป่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดย อาจารย์บาร์เมศ วรรณสัย ซึ่งเป็นโครงการที่พยายามเชื่อมโยงการทำงานอย่างมีส่วนร่วมระหว่างเยาวชน องค์กรชุมชน (อบต.)และหน่วยงานของรัฐ อันสืบเนื่องมาจากการที่จังหวัดลำพูนมีนิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ตั้งอยู่ ประชาชนส่วนใหญ่ โดยเฉพาะเยาวชนได้หันมาทำงานอุตสาหกรรมมากขึ้น เมื่อเกิดวิกฤติเศรษฐกิจถูกปลดออกจางานจึงมีปัญหาเรื่องการประกอบอาชีพ เนื่องจากไม่ได้รับการปลูกฝัง ฝึกฝนด้านอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งเป็นฐานอาชีพเดิมมาก่อน จึงมีการรวมตัวกันของกลุ่มเยาวชนประตูป่าที่เห็นตัวอย่างปัญหานี้ ได้กลับมาฝึกฝนเรียนรู้การทำเกษตรเพื่อยังชีพ โดยยังต้องการการสนับสนุนด้านทักษะ ควบคู่กับการปฏิบัติจริงจากภาครัฐ และองค์กรชุมชนเพื่อช่วยเสริมศักยภาพให้กลุ่มเยาวชนได้มีพัฒนาการที่ดีขึ้น(งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น สื่อความหมายผ่านฐานคิดและประสบการณ์ หน้า 101)

บทที่ 3

บริบทชุมชนบ้านสันคะยอม

ข้อมูลพื้นฐาน ประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านสันคะยอม

วัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของเยาวชนบ้านสันคะยอมในอดีตและปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของบ้านสันคะยอมในอดีตถึงปัจจุบัน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

ประวัติความเป็นมาบ้านสันคะยอม

เดิมบ้านสันคะยอมไม่ได้ตั้งอยู่ ณ ที่ปัจจุบันนี้ แต่เดิมมีชื่อว่าบ้านเหล่า อยู่บริเวณเชิงคอยห่างจากที่ปัจจุบันไปประมาณ 2 กิโลเมตร ซึ่งที่บริเวณนั้นมีตาน้ำธรรมชาติอยู่ 3 จุด ชาวบ้านจะอาศัยน้ำจากทั้ง 3 จุดนี้ในการอุปโภคบริโภคแต่เมื่อเวลาผ่านไป ตาน้ำทั้ง 3 จุด ได้แห้งและมีน้ำน้อยลง ไม่เพียงพอต่อความต้องการทำให้ชาวบ้านเดือดร้อนเรื่องน้ำใช้ จึงพากันย้ายมาตั้งอยู่ใกล้ลำน้ำแม่สาร ซึ่งบริเวณนี้มีดอนพยอมอยู่มากมายจึงตั้งชื่อหมู่บ้านตามภูมิประเทศที่อาศัยอยู่ ว่า “บ้านสันคะยอม” (ชาวบ้านเรียกดอนพยอมว่า ดันคะยอม) เริ่มแรกมีครัวเรือนอยู่ประมาณ 15-20 ครัวเรือน เมื่อมีประชากรมากขึ้น จึงเริ่มขยับขยายไปบริเวณใกล้เคียง ยาวไปตามลำน้ำแม่สาร บ้างก็ย้ายไปรวมกับบ้านป่าดิ่งที่อยู่ใกล้ๆ

กองทราย(ลำห้วยที่มีทรายอยู่มาก) เป็นลำห้วยที่ไหลมาจากตาน้ำทั้ง 3 จุด ไหลลงมาถึงบ้านสันคะยอม เมื่อน้ำไหลมาก็พัดเอาทรายมาด้วย ทำให้บริเวณลำห้วยนี้มีทรายอยู่จำนวนมาก ชาวบ้านจะนำทรายจากลำห้วยนี้มาใช้ประโยชน์ เนื่องจากลำห้วยนี้มีทรายอยู่มาก ชาวบ้านจึงเรียกกันว่า กองทราย เป็นเส้นทางในการเดินทางของชาวบ้านสำหรับไปทุ่งนา เมื่อกองทรายนี้แห้งไม่มีน้ำไหล จึงถูกถมเพื่อทำเป็นถนนเพื่อความสะดวกในการเดินทางยิ่งขึ้น ปัจจุบันกองทราย เป็นถนนทางเชื่อมหมู่บ้าน ระหว่าง บ้านสันคะยอมหมู่ 1 กับ บ้านหนองไข หมู่ 14

กองผี เป็นสายน้ำอีกเส้นหนึ่งที่ไหลมาจากตาน้ำทั้ง 3 จุด เป็นเส้นทางที่ชาวบ้านใช้เดินทางไปป่าช้า โดยวิธีแบกหามกันไป ปัจจุบันถูกถมเป็นถนนทางเชื่อมหมู่บ้าน ระหว่าง บ้านสันคะยอมหมู่ 1 กับ บ้านหนองไข หมู่ 14 ซึ่งในสมัยก่อนชาวบ้านจะใช้น้ำจากกองผีกับกองทรายในการทำนา และการเกษตรต่างๆ

เนินพระเจ้าตาย เป็นพระพุทธรูปที่อยู่วัดป่าตึง เมื่อวัดป่าตึงไม่มีพระเณรอยู่ จึงกลายเป็นวัดร้างจึงอัญเชิญพระพุทธรูปจากวัดป่าตึง มามาไว้ที่วัดสันตะยอม ได้จัดขบวนแห่กันมา โดยวิธีแบกหามกันมา พอมาถึงบริเวณหนึ่งคนที่แบกหามมาเข้าไปเหยียบตกหลุม พระพุทธรูปเกิด ล่วงลงทำให้เศียรพระหัก ชาวบ้านจึงเรียกเนินนี้ว่า “เนินพระเจ้าตาย” กลายเป็นเรื่องเล่าสืบทอดต่อกันมา

สะพานดำ บ้านสันตะยอมมีทางรถไฟผ่านหมู่บ้านและได้สร้างสะพานข้ามลำน้ำแม่สาร สะพานนี้มีเรื่องเล่าจากผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้านที่พอจะจำได้เล่าให้ฟังว่า สะพานนี้มีมาตั้งแต่สมัย สงครามโลก ในสมัยนั้นมีทหารญี่ปุ่น มาเดินอยู่ในหมู่บ้านเต็มไปหมด ชาวบ้านบางส่วนก็จะรับจ้าง ทำงานให้กับทหารญี่ปุ่น และในหมู่บ้านจะมีหลุมหลบภัยของหมู่บ้านอยู่ 2 หลุม และมีของตุนแต่ ละบ้านอีก เมื่อมีเครื่องบินมาโยนระเบิด ทหารญี่ปุ่นและชาวบ้านจะพากันไม่มาพรางสะพานไว้ ไม่ให้ถูกโยนระเบิดทำลาย แต่ก็ยังมีบางจุดที่ถูกระเบิด แต่ไม่มากพอที่จะสร้างความเสียหายให้กับ สะพาน สะพานจึงรอดพ้นจากการทำลาย ปัจจุบันยังมีรอยกระสุนให้เห็นอยู่ที่ตัวสะพาน

คำขวัญบ้านสันตะยอม

หมู่บ้านดงป่าสัก พร้อมพักร้อนสามัคคี มากมีกิจกรรม งามล้ำวัฒนธรรมจาวยอง

บ้านสันตะยอม มี 249 ครัวเรือน ประชากร 977 คน ชาย 383 คน หญิง 594 คน (2547)

ผู้ใหญ่บ้าน นายวิฑา สมณศักดิ์

มีพื้นที่ 1,503 ไร่ แบ่งเป็นที่อยู่อาศัย 200 ไร่ ที่ทำการเกษตร 1,303 ไร่ และป่าชุมชน 1,500 ไร่

มีวัด	1 แห่ง
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	1 แห่ง
ศูนย์กระจายข่าว	1 แห่ง
ที่อ่านหนังสือพิมพ์	1 แห่ง
ตลาดชุมชน	1 แห่ง
มีลานกีฬาประจำหมู่บ้าน	
มีระบบประปาหมู่บ้าน	

คณะกรรมการฝ่ายต่างๆของหมู่บ้าน

คณะกรรมการที่ปรึกษาหมู่บ้าน

1. คณะกรรมการการเงิน การบัญชี
2. คณะกรรมการฝ่ายป้องกัน
3. คณะกรรมการฝ่ายวัฒนธรรม ประเพณี

4. คณะกรรมการสิ่งแวดล้อม
5. คณะกรรมการกองทุนไฟฟ้าหมู่บ้าน
6. คณะกรรมการฝ่ายส่งเสริมอาชีพ
7. คณะกรรมการประปาหมู่บ้าน
8. คณะกรรมการศูนย์กีฬาบ้านสันคะยอม
9. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

การคมนาคม มีทางเข้าออกหมู่บ้าน 4 เส้นทาง

เส้นทางที่ 1	ติดต่อกับ	บ้านสันป่าสัก
เส้นทางที่ 2	ติดต่อกับ	บ้านหลุก
เส้นทางที่ 3	ติดต่อกับ	บ้านป่าดิงงาม
เส้นทางที่ 4	ติดต่อกับ	บ้านหนองไซ

ถนนภายในหมู่บ้านเป็นถนนคอนกรีต ทัวถึงทุกเส้นทาง

● ด้านสังคม

ในอดีตประชากรบ้านสันคะยอมส่วนใหญ่เป็นเครือญาติกัน วิถีชีวิตจึงเป็นลักษณะถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน เมื่อครอบครัวไหนมีกิจกรรมขึ้นก็จะมาช่วยเหลือกัน และเมื่อมีกิจกรรมของหมู่บ้าน ชาวบ้านจะมาช่วยกันเตรียมงาน เช่น ช่วยกันทำความสะอาด วัด จัดเตรียมสถานที่ เตรียมอาหาร น้ำดื่มเพื่อต้อนรับแขก ซึ่งชาวบ้านจะมาช่วยกันทำ โดยมีวิธีเรียก คือ จะตักลงที่วัด เมื่อได้ยินเสียงกลอง คนที่ว่างงานทางบ้านแล้วจะมาช่วยกันที่วัด

วิถีชีวิตของชาวบ้านในอดีตจะทำการเกษตรเป็นหลัก จึงมีเวลาที่จะมาทำกิจกรรมด้วยกันมาก เช่น การทำนา ชาวบ้านจะเอามือกัน บ้างก็ไปช่วยเพื่อแลกกับผลผลิตที่ได้ เมื่อว่างจากทำนา ชาวบ้านก็จะมีวิถีชีวิตการทำมาหากินตามรูปแบบของชาวชนบท เช่น หาของป่า สอยไข่มดแดง จับปลาตามแหล่งน้ำที่เริ่มแห้งในฤดูแล้ง หาผักตามท้องนา ป่าเขา เพื่อเอามาปรุงอาหารรับประทาน ได้มากก็แบ่งปันญาติพี่น้อง บ้างก็ขาย คนหนุ่มสาวได้มีโอกาสได้ทำกิจกรรมต่างๆร่วมกัน ได้ช่วยพ่อแม่ทำการเกษตร มีความผูกพันกันในรอบครัว ญาติพี่น้อง

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

วิถีชีวิตของชาวบ้านคนหนุ่มสาว เริ่มเปลี่ยนไปจากที่เคยใช้ชีวิตแบบชาวชนบทเป็นเกษตรกรช่วยพ่อแม่ทำการเกษตร เปลี่ยนไปเป็นแรงงานในนิคมอุตสาหกรรม เมื่อประเทศเริ่มมีการพัฒนาขึ้น มีโรงงานอุตสาหกรรมก่อตั้งขึ้นในพื้นที่ใกล้เคียง คนหนุ่มสาวและวัยแรงงานย้ายไปเป็น

แรงงานในโรงงาน ทำงานเข้าออกเป็นกะเป็นเวลา ความผูกพันกันในครอบครัวเริ่มเปลี่ยนไป การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้านลดน้อยลง จากที่เคยมีแรงงานลูกหลานช่วยในการทำ การเกษตร ต้องเปลี่ยนไปเป็นจ้างแรงงานมาช่วย เคยมีการเอามื้อ ก็เปลี่ยนไปเป็นแรงงานรับจ้าง วิถีชีวิตที่เอื้อเพื่อผูกพันกลับกลายเป็นทำเพื่อแลกกับค่าตอบแทน

ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเปลี่ยนไป จากที่เคยได้ทำกิจกรรมด้วยกัน ได้พบปะพูดคุย กัน ตอนเย็นก็มานั่งจับกลุ่มพูดคุยกัน ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในเรื่องราวต่างๆ แต่เมื่อ เทคโนโลยีก้าวหน้า มีโทรทัศน์ มีวิทยุมีสื่อที่ทันสมัยต่างๆ วิถีชีวิตของคนในชุมชนก็เปลี่ยนไปดู โทรทัศน์ ดูวิดีโออยู่ที่บ้านของตน บางวันทำงานล่วงเวลาถึงกลางคืน พอกลับบ้านทุกคนนอนหลับ กันแล้วก็มี ทำให้ไม่ค่อยได้พูดคุยกัน ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวก็ไม่ค่อยอบอุ่นอย่างที่เคย

• ด้านเศรษฐกิจ

ในอดีตราษฎรบ้านสันคะยอมมีวิถีชีวิตอยู่แบบพึ่งพาอาศัยกัน เมื่อหาของป่า ผักผลไม้ได้ มากก็จะแบ่งปันกันกิน ค่าใช้จ่ายในแต่ละวันมีไม่มาก แต่เมื่อการพัฒนาเข้ามาถึง มีไฟฟ้า มีรถ มีทีวี ค่าใช้จ่ายก็มากตาม จึงต้องดิ้นรนหางานทำมากขึ้นเพื่อให้มีเงินพอกับค่าใช้จ่ายต่างๆในครอบครัว บ้านสันคะยอม ชาวบ้านมีอยู่ทุกระดับ ตั้งแต่จนมากถึงมีฐานะดี มีการประกอบอาชีพที่หลากหลาย ตั้งแต่รับจ้าง ทำการเกษตร เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย รับเหมาก่อสร้าง รับราชการ พนักงานบริษัท ฯลฯ

ปัจจุบัน บ้านสันคะยอมมีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพขึ้นหลายกลุ่มเพื่อส่งเสริมเกษตรกรให้มี รายได้ไปจุนเจือครอบครัว เช่น กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร กลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน กลุ่มผู้เลี้ยงโคขุน กลุ่มผลิตหมูหวาน กลุ่มทอผ้า เป็นต้น แต่ละกลุ่มมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การ สนับสนุน ทำให้กลุ่มต่างๆได้มีโอกาสในการเรียนรู้ด้านทักษะ ความรู้ความสามารถทางทฤษฎี ให้กับตนเองมากขึ้น มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อนเกษตรกรจากที่ต่างๆ จากที่ในอดีต บรรพบุรุษเคยทำอย่างไรก็ทำตามๆกันมาแบบลองผิดลองถูก

• การศึกษา

บ้านสันคะยอม มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่กลางหมู่บ้าน สร้างเมื่อ พ.ศ. 2524 โดยความร่วมมือ ระหว่างชาวบ้านกับนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คณะศึกษาศาสตร์ รหัส 24 ได้รับการสนับสนุน จากพัฒนาชุมชน จะรับเด็กเล็กก่อนอายุถึงเกณฑ์ที่พ่อแม่ไม่มีเวลาดูแล ปัจจุบันศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บ้านสันคะยอม อยู่ภายใต้การสนับสนุนขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก ได้รับรางวัลศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กน่าอยู่ ในปี พ.ศ. 2547 เมื่อเด็กอายุถึงเกณฑ์ภาคบังคับ จะย้ายไปเรียนที่โรงเรียนวัดสัน ป่าสัก ที่อยู่หมู่บ้านใกล้เคียง เมื่อจบระดับประถมศึกษา จะไปเรียนต่อระดับมัธยมในตัวเมือง และ ศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาตามสถาบันต่างๆ ระดับการศึกษาของราษฎรบ้านสันคะยอม มีตั้งแต่ จบ ป.4 จนถึงระดับปริญญาเอก

• วัฒนธรรมประเพณี

บ้านสันคะยอมเป็นหมู่บ้านหนึ่งที่ยังคงมีการสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมที่ปู่ย่า ตายาย เคยถือปฏิบัติสืบทอดกันมา โดยมีวัด 1 แห่งเป็นศูนย์รวมทางจิตใจของชาวบ้าน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีประเพณีทางศาสนาที่ถือปฏิบัติสืบทอดกันมาหลายอย่าง เช่น วันสำคัญทางพุทธศาสนา ประเพณีแข่ง รดน้ำดำหัว วันสงกรานต์ ลอยกระทง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการสืบทอดวัฒนธรรมหลายอย่าง เช่น การฟ้อน แบบต่างๆของเยาวชน การเล่นดนตรีพื้นเมือง

ฟ้อน บ้านสันคะยอมมีการสืบทอดการฟ้อนสืบมาหลายรุ่น สืบทอดโดยกลุ่มเยาวชนในหมู่บ้าน ปัจจุบันมีเยาวชนที่ฟ้อนสืบอยู่ 3 รุ่น คือ รุ่นเล็ก รุ่นกลาง และรุ่นใหญ่ เมื่อเยาวชนรุ่นพี่เรียนหนังสือต่อ จะจัดหารุ่นน้องที่สนใจมาสืบทอดการฟ้อนต่อไป

วัฒนธรรมประเพณีที่ถือปฏิบัติกันทุกปี

ปีใหม่ จะมีการทำพิธีทางศาสนา เช่น ถวายข้าวใหม่ หลังจากเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จ หากยังไม่ได้ทำบุญถวายข้าวใหม่ ชาวบ้านจะไม่นำข้าวใหม่มารับประทาน ในวันนั้นก็จะมีการจัดงานเฉลิมฉลองกันในหมู่บ้าน โดยมีทั้งในส่วนของชาวบ้านและส่วนของเยาวชน จะจัดกิจกรรมมาทำร่วมกัน เช่น วงดนตรี รำวง มัจฉาภาษาด แลกของขวัญ เป็นต้น ถือเป็นการรื่นเริงสนุกสนานกันหลังเสร็จจากเหน็ดเหนื่อยจากการทำนา

สงกรานต์ จะมีการจัดกิจกรรมกันหลายอย่าง เช่น รดน้ำดำหัวผู้เฒ่าผู้แก่ ดำหัวผีปู่ย่า สรงน้ำพระ สรงน้ำพระเจดีย์ จัดทำซุ้ม ดานไม้กำสลิ ขนทรายเข้าวัด และก่อเจดีย์ทราย จะมีการทำบุญใส่บาตรที่วัดตลอดสงกรานต์ บ้างก็ไปเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ

ลอยกระทง บ้านสันคะยอมมีน้ำแม่สารไหลผ่าน มีการทำฝายทดน้ำกักเก็บน้ำไว้ใช้ในหมู่บ้าน จึงมีจัดสถานที่สำหรับลอยกระทงสำหรับคนในหมู่บ้านไว้ทุกปี คนที่ไม่ไปเที่ยวงานลอยกระทงที่อื่นก็จะมาลอยกระทงกันอยู่ที่นี่

มวยไทย ในอดีตบ้านสันคะยอม มีค่ายมวยที่มีชื่อเสียงคือ ค่ายเสาวคนธ์ มีนักมวยฝีมือดีหลายคน ดังนี้

ป้าศักดิ์เสาวคนธ์ พ่อสัน ปัญญาศักดิ์ (เขยบ้านสันคะยอม)

เสาวคนธ์สิงห์ปิ่นใหญ่ น้ำอุดม

ศิษย์เสาวคนธ์ พ่อเสาร์แก้ว

ระพินสิงห์ปิ่นใหญ่ พ่อระพิน พิงคะสัน (เหรียญทองกีฬาแห่งชาติ 2513-

2514)

ฟ้าอุทิศ ส.สะพานคำ อุทิศ ชุนสัก

คารา กล้าผจญ พ่อคำทอง คะยอมสัก

สิงห์อรุณ ศิษย์เสาวคนธ์ อรุณ นันจิตศักดิ์
 วิชาญเล็ก สกุลพยัค ชาญชัย พิงคะสัน
 อ้ายปิง สกุลพยัค ปิง พิงคะสัน

ปัจจุบัน คือ ค่ายสันกะยอมยิม มีเยาวชนที่กำลังเรียน เป็นนักมวย และจะฝึกซ้อมและขึ้นชกมวยในช่วงที่มีการจัดชกมวยตามงานปอยหลวงในตำบลหรือใกล้เคียง เมื่อหมดช่วงที่มีงานปอยเยาวชนที่ชกมวยก็จะหยุดฝึกซ้อม รอขึ้นชกในปีต่อไป

ประเพณีปอยหลวง

คำว่า ปอย เป็นภาษาพม่าแปลว่า งานที่มีคนชุมนุมกัน ถ้ามีคนชุมนุมกันน้อยเราเรียกว่าปอยน้อย ถ้ามีคนมาชุมนุมกันมากเราเรียกว่า ปอยหลวง ในที่นี้คำว่า ปอยหลวง จึงได้แก่ งานมหกรรม นั่นเอง

ล้านนาไทยมีประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาแต่โบราณว่า เมื่อสร้างสิ่งเป็นสาธารณะประโยชน์ขึ้นเสร็จแล้ว หรือสิ่งที่เป็นถาวรวัตถุถวายพระภิกษุสงฆ์เสร็จแล้ว จะจัดให้งานฉลองสิ่งนั้นอีกครั้งหนึ่ง เรียกว่า ปอยหลวง

สิ่งที่เราจะต้องจัดปอยหลวง

1. อุโบสถ
2. วิหาร
3. ศาลา
4. กำแพง
5. กุฏิ (โบราณไม่ปอยหลวง)
6. หอธรรม
7. ตอนหลังเพิ่มสิ่งก่อสร้างที่เป็นสาธารณะประโยชน์เข้ามาด้วย เช่น โรงเรียน ถนน โรงพยาบาล และอื่นๆ

เมื่อทางวัดได้ก่อสร้างสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่กล่าวแล้ว เสร็จเรียบร้อยบริบูรณ์ ก็จะประชุมศรัทธาอุปัฏฐากของวัด (ซึ่งมีอยู่เป็นประจำทุกวัด เรียกว่า ศรัทธาวัดนั้นวัดนี้เป็นต้น) เพื่อปรึกษาหารือเรื่องที่จะมีงานฉลอง การประชุมร่วมกันเช่นนี้ ย่อมมีฝ่ายเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยต้องลงมติกัน ฝ่ายไหนชนะมีจำนวนมากกว่า ก็ทำตามง่ามนั้น เรื่องที่จะลงมติกัน มักจะอยู่ในเรื่องจะปอยหลวงหรือไม่ หรือจะทานสังฆ์

การทานสังฆ

เมื่อพูดถึงเรื่องนี้ก็อยากจะอธิบายให้ทราบถึงการทานสังฆ ให้เป็นที่เข้าใจกัน “สังฆ” คืออะไร คนภาคอื่นอาจเข้าใจว่าเป็น “พระสงฆ์” ความจริง “สังฆ” ในที่นี้ หมายความว่าถึง “ไทยธรรมที่ถวายทานแก่พระสงฆ์” การทานสังฆ ก็คือการถวายทานไทยธรรมแก่สงฆ์นั่นเอง

ถ้ามติดกลงกันว่า “จะทานสังฆ” งานการที่จะจัดก็จะลดความใหญ่โตมโหฬารลง คือไม่มีการเล่น ไม่มีการแห่ครัวทาน ไม่จำเป็นต้องเผ่านาบุญให้แก่ญาติพี่น้อง เพียงแต่นิมนต์พระสงฆ์ภายในตำบลมารับไทยธรรม เจริญพระพุทธมนต์ให้เป็นมงคลแก่สิ่งปลูกสร้างตามธรรมเนียมแล้ว ทานสังฆแก่พระสงฆ์เป็นเสร็จพิธี

ส่วนศรัทธาวัณนั้นไม่จำเป็นต้องทำครัวทานใหญ่ๆ เพียงแต่เตรียมทำสังฆสักลูกหนึ่งแบกไปวัดเท่านั้น แต่ว่าทุกหลังคาเรือนของวัณนั้น มักจะต้องเป็นศรัทธาสังฆใส่ยอดตามเจตนาหลังคาละ 1 สังฆเป็นอย่างน้อย เงินรายได้จากการทานสังฆจะไม่ต้องนำไปจ่ายเป็นค่าการละเล่นเหมือนงานปอยหลวง ทางวัณมักจะได้เงินเป็นกอบเป็นกำ ทางบ้านก็ไม่สิ้นเปลืองด้วยการเลี้ยงดูญาติพี่น้อง นับเป็นประเพณีปอยหลวงอย่างย่อ ได้ผลดีเหมือนกัน

งานปอยหลวง

ส่วนงานปอยหลวงนั้นเป็นงานใหญ่ เรียกว่าเป็นงานมหกรรมทีเดียว มีประเพณีที่สืบต่อกันมาแต่โบราณ เข้าใจว่าจะยึดเอาแบบอย่างของนางวิสาขามหาอุบาสิกา ซึ่งสร้างวัดชื่อ “บุพพาราม” ถวายพระพุทธเจ้าในสมัยพุทธกาล ตามตำนานกล่าวว่าวัณนั้นวิจิตรงดงามเหลือหลาย เมื่อสร้างเสร็จแล้วนางจัดให้มีงานฉลองเป็นที่ครึกครื้น ส่วนนางวิสาขาเองเกิดปีติพาลูกหลานพอรอบพระวิหาร

เมื่อตกลงกันว่าจะปอยหลวงแล้ว ทางวัณก็จะจัดแจงตระเตรียมหลายอย่างเช่น

1. ทำความสะอาดวัด ซ่อมแซมส่วนอื่นๆของวัดให้ดีขึ้น
2. ขออนุญาตจากเจ้าคณะ
3. พิมพ์ใบฎีกา นิมนต์หัววัดที่เคยทำบุญถึงกัน
4. ตั้งกรรมการดำเนินงานทุกแผนก เช่น แผนกต้อนรับ แผนกทำอาหาร แผนกการเงิน เป็นต้น

ส่วนทางบ้านศรัทธาของวัณนั้น เมื่อตกลงจะมีงานปอยหลวงแล้ว ก็ตระเตรียมทำบ้านช่องให้สะอาด บอกข่าวแก่ญาติพี่น้องลูกหลานที่อยู่ไกลให้ทราบ เพื่อมาร่วมทำบุญด้วยกัน งานปอยหลวงจึงเป็นการจัดงานชุมนุมญาติกลายๆ เพราะเมื่ออยู่ที่ไหนเมื่อวัดเดิมของตนมีงาน ย่อมจะมาทำบุญร่วมกัน ยกเว้นแต่ผู้ที่ลำบากยากจนจริงๆ ที่ไม่อาจมาได้ เมื่อบอกข่าวแก่ญาติแล้ว ก็เตรียมทำครัวทาน ที่ชื่อว่า “ครัวทาน” นั้น คือสิ่งของที่นำไปถวายทาน คำว่า “ครัว” ถิ่นนาไทย หมายถึงสิ่งของเครื่องใช้ทั้งสิ้น “ห้องครัว” ก็คือห้องที่ใช้เก็บสิ่งของนั่นเอง

“ครัวทาน” ของแต่ละบ้านของศรัทธาวันนั้น เขาจะสร้างตามเจตนาของตน อาจทำเป็นปราสาท เป็นเรือน เป็นรูปนก ช้างม้า หงส์ หรือทำเป็นยอดฉัตร มีค้ำมีฐานตั้งประดับประดาให้วิจิตรพิสดาร นิยมทำกันเป็นครัวทานหลังโตๆ ตั้งไว้กลางห้องโถง ไม่นิยมเอาไว้ได้ณบ้าน เพราะถือว่าเป็นของสูง ใช้เวลากว่าครึ่งเดือนในการทำครัวทานนี้ สิ่งใดที่สวຍงามตามความเข้าใจของเขา จะนำมาประดับครัวทาน บางบ้านก็ซื้อคู่ แก้ว ธรรมาสัน ถังน้ำ ฯลฯ มาประดับเป็นครัวทาน เรียกกันว่าเป็นอิสระในการทำครัวทานจริงๆ ที่บนปลายยอดของครัวทาน จะทำไม้ค้ำชนบัตรปักไว้ ไม่จำกัดจำนวนอีกว่าเท่าไร แล้วแต่เจตนาอีกเช่นกัน

การทำครัวทานให้ใหญ่ มีคนสมัยใหม่ไม่เข้าใจ คือเข้าใจว่า “การทำบุญปอยหลวงนั้นก็คือทางวัดต้องการเงิน เอาเงินที่ใช้ซื้อไม้ กระจกเอามาทำครัวทานแล้วก็ทิ้งไปใช้ประโยชน์ไม่ได้ สู้อำนาจเงินมาถวายพระดีกว่า” ถ้ามองอย่างนักเศรษฐกิจมองวัตถุก็จะเป็นเช่นคนสมัยใหม่เข้าใจ แต่ไม่ถูกตามความหมาย ทางพุทธศาสนา การทำบุญเราต้องการบุญไม่ใช่ต้องการเงิน บุญคือความสุข ความอิ่มใจ ความเบิกบานแห่งใจ

การที่คนโบราณนิยมทำครัวทานหลังโตๆ นั้น โดยเฉพาะให้ตั้งไว้กลางห้องโถงบนเรือนทางล้านนาไทยมีคติถือว่า “คนเราเมื่อใกล้จะสิ้นใจ” ถ้าใจดีก็ไปสู่สุคติ ถ้าใจชั่วก็ไปสู่ทุกขทางร้าย เขาจึงเตือนสติผู้ใกล้สิ้นใจว่า “ให้นึกถึงของกินของท่านไว้เนื้อ” แล้วจะกล่าวคำสอนว่า “พุทโธ” เป็นการเตือนสติคนจะตาย คนใกล้จะตามนั้นจิตสำนึกเขาข่มสับสน ความดีความชั่วประดังประเดเข้ามาตอนนั้น ครัวทานหลังโตที่เคยสร้างและเคยประดิษฐ์อยู่กลางห้องโถง ข่อมเป็นนิมิตร ที่ใจจะเกาะยึดถือได้ง่าย ข้อนี้เป็นเหตุผลประการหนึ่งของการทำครัวทาน

เหตุผลข้อที่ 2 การทำครัวทานหลังโตๆ แบบล้านนาไทย ท่านว่าได้อานิสงส์มากกว่าเอาเงินใส่ซองไปถวายพระที่วัดเป็นจำนวนมากเสียอีก เพราะครัวทานที่ทำให้ใหญ่โตสวຍงามเช่นนั้นเมื่อแห่ไปตามถนนท่ามกลางสายตาแห่งคนเป็นจำนวนมาก ผู้ใดเห็นก็ชมว่าสวຍงาม พลอยชื่นชมยินดีไปด้วย ผู้นั้นย่อมได้ย่อมได้อานิสงส์ร่วมกับเจ้าภาพ สำเร็จด้วยอนุโมทนาคือ เป็นเหตุผลข้อ 2

การที่ผู้ใดได้เป็นเจ้าภาพสร้างทำสิ่งประดิษฐ์ครัวทาน จะใช้เวลานานเท่าใดก็ตามระหว่างเวลาที่ทำอยู่นี้ เชื่อว่ามีเป็นบุญเป็นกุศล มีแต่บุญกุศลเท่านั้นที่ไหลวนเวียนอยู่ในห้วงความคิดของเขา เป็นการยากมากที่จะคิดอารมณ์ปฏิกูลให้เฟิดเฟิดด้วยบุญกุศลเช่นนี้ได้ นอกจากมีสิ่งล่อ เช่นให้สร้างครัวทานเป็นต้น

เหตุผลทั้งสามประการที่กล่าวมานี้ เป็นเหตุให้เกิดประเพณีปอยหลวงขึ้น เพื่อให้พวกเขาได้ปฏิบัติสืบต่อกันมา นับเป็นอุบายวิธีอันฉลาดที่จงใจคนเข้าสู่ธรรมโดยไม่รู้ตัว แม้ในสมัยปัจจุบันนี้ความหมายจะแปรไปเพราะความไม่เข้าใจ หรือไม่รู้ถึงความมุ่งหมายของประเพณี อย่างน้อยที่สุดก็ยังเหลือความดีที่เห็นอยู่ คือ เป็นที่รวมญาติและเป็นการประกาศตัวให้คนอื่นรู้ว่า เป็นชาวพุทธ

องค์อุปคุตเถระ คือ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านเชื่อถือ เมื่อจัดงานปอยหลวง ชาวบ้านจะไป
อัญเชิญมาจากแม่น้ำ ไปไว้ที่วัด เพื่อขอให้มาปกป้องรักษาผู้คนที่มาร่วมงาน ให้การจัดงานสำเร็จ
ลุล่วงไปด้วยดี เมื่อเสร็จสิ้นการจัดงานก็จะอัญเชิญกลับไปไว้ที่แม่น้ำดังเดิม เป็นการเสร็จสิ้นการจัด
งานปอยหลวง

บทที่ 4

กระบวนการวิจัย ผลการวิจัย

จุดเริ่มต้นของการวิจัย

โครงการ กระบวนการพัฒนาศักยภาพเยาวชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนบ้านสันคะยอม เน้นกระบวนการแบบมีส่วนร่วม กว่าจะก่อเกิดเป็นโครงการได้นั้นกลุ่มเยาวชนต้องร่วมกันคิด เริ่มตั้งแต่สิ่งที่สนใจ สิ่งที่ยากทำ รวบรวมปัญหา จัดเรียงลำดับความสำคัญ เลือกสิ่งที่สำคัญ แรงจูงใจที่สุด นำเสนอสิ่งที่จะทำต่อที่ปรึกษา ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ปกครอง และนำเสนอต่อแหล่งทุน

เริ่มจากช่วงพัฒนาโครงการ (กุมภาพันธ์ 2546) เยาวชนบ้านสันคะยอมกำลังอยู่ในช่วงที่แกนนำเยาวชนประมาณ 10 กว่าคน มาร่วมกันคิดถึงสิ่งที่สนใจ อยากรู้ อยากทำ การพัฒนาแกนนำเยาวชนให้สู่ภาวะผู้นำ ซึ่งเมื่อรวบรวมสภาพปัญหาที่คิดว่าต้องรีบแก้ไขแรงจูงใจ ซึ่งเมื่อรวบรวมแล้วสรุปได้มีดังนี้

1. ทำไมถึงไม่ค่อยมีคนรู้จักบ้านสันคะยอม ตำบลป่าสัก ส่วนมากจะรู้จักแต่บ้านสันคะยอม ตำบลมะเขือแจ้
2. การทำกิจกรรมไม่ค่อยเนื่อง (ตามโอกาส หรือ เป็นวันสำคัญ เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ เป็นต้น)
3. ผู้ใหญ่ไม่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเยาวชน มุ่งเน้นแต่พัฒนาด้านกายภาพ
4. เยาวชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการคิดเกี่ยวกับการพัฒนาด้านต่างๆของหมู่บ้าน
5. อยากรู้ว่าบรรพบุรุษมาจากไหน ทำไมพูดภาษาของ

สิ่งเหล่านี้เป็นคำถามที่เยาวชนสะท้อนออกมาถึงสิ่งที่ตนคิด สงสัยอยากรู้คำตอบ เมื่อถามต่อว่า จะมีแนวทางไหนบ้างที่จะช่วยหาคำตอบได้ ก็ได้ข้อสรุปในแนวทางการตอบคำถามต่างๆที่เยาวชนมีดังนี้

1. ต้องหาจุดเด่นของหมู่บ้านในด้านต่างๆประชาสัมพันธ์ให้คนทั่วไปรู้จัก
2. ฝึกประสบการณ์ในการทำกิจกรรมอย่างมีรูปแบบกระบวนการ
3. แสดงศักยภาพของเยาวชนให้ผู้ใหญ่ได้เห็นและฝึกฝนเพิ่มเติมในส่วนที่ยังด้อยอยู่
4. แสดงความคิดเห็นของเยาวชนให้ผู้ใหญ่ได้รับทราบ
5. สืบค้นข้อมูล จากที่ต่างๆ ถามคนเฒ่าคนแก่ในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียง

การกำหนดกิจกรรมที่ทำร่วมกัน

เยาวชนต่างนำเสนอสิ่งที่ตนอยากทำซึ่งได้กิจกรรมที่อยากทำมากมาย แล้วจัดเรียงลำดับความสำคัญเร่งด่วนว่าจะทำอะไรก่อน เมื่อได้แผนและข้อสรุปในสิ่งที่จะทำร่วมกัน นำเสนอต่อแหล่งทุนเพื่อปรับรูปแบบให้เหมาะสม จนผ่านการอนุมัติสนับสนุนงบประมาณในการเริ่มทำวิจัยในเดือนสิงหาคม 2546 ตามแผนการดำเนินงานดังนี้

1. ทำความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของทีมวิจัย
2. กำหนดแผนการเก็บข้อมูลด้านต่างๆ
3. จัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพเยาวชนในด้านต่างๆ
4. นำเสนอต่อชุมชนด้วยวิธีต่างๆ เสียงตามสาย จดบอร์ด
5. ศึกษาฐานแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับกลุ่มเยาวชนต่างๆ
6. สรุป วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้

สิ่งที่ได้ค้นพบในการทำวิจัย

1. ด้านแนวทางการวิจัย

- 1.1 โจทย์วิจัยได้พัฒนามาจากการสอบถามความสนใจ สิ่งที่เยาวชนอยากทำ การพัฒนาโครงการอยู่ในช่วงหยุดภาคเรียนจึงคิดว่ามีเวลาทำมาก แต่พอเริ่มดำเนินโครงการเป็นช่วงที่เปิดภาคเรียนแล้ว เวลาในการทำกิจกรรมจึงมีน้อยประกอบกับ นักวิจัยเองยังมีประสบการณ์น้อย ทำให้การแก้ไขเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไม่มีประสิทธิภาพ
- 1.2 การมีส่วนร่วมของเยาวชนที่เป็นทีมวิจัย เยาวชนในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่ในชุมชน ยังค่อนข้างน้อย เพราะเป็นโครงการวิจัยแรก นักวิจัย ทีมวิจัย ยังไม่เข้าใจกระบวนการดำเนินงานเท่าที่ควรจะต้องทำอะไร ทำให้การแบ่งบทบาทหน้าที่ไม่ลงตัว การดำเนินกิจกรรมจึงไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ ส่วนหนึ่งจะเป็นไปตามสถานการณ์เฉพาะหน้า
- 1.3 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับทีมวิจัย และชุมชน ในกิจกรรมที่ได้ทำไปแล้วมีปัญหา ไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ ทำให้ต้องมีการทบทวน การดำเนินกิจกรรมที่ผ่านมา เพื่อหาข้อบกพร่อง ตลอดจนหาพี่เลี้ยงนักวิจัยจากภายนอกชุมชนมาช่วย ทางศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อชุมชนที่คอยหนุนเสริม ติดตามการดำเนินงาน ช่วยให้ทางทีมวิจัยพบปัญหาที่ผ่านมาว่ามีอะไรบ้าง
 - ทีมวิจัยไม่เข้าใจการวิจัยคืออะไร
 - ไม่ได้รับความร่วมมือจากเยาวชนในหมู่บ้าน (ทำให้ทีมวิจัยท้อ)
 - ขาดการแบ่งบทบาทหน้าที่ในทีมที่เหมาะสม
 - ทีมวิจัยเริ่มมีเวลาในการทำวิจัยน้อยลง

- มีกรณีเยาวชนในหมู่บ้านมีพฤติกรรมด้านลบ ทำให้ผู้ปกครองไม่สนับสนุนให้เยาวชนมาร่วมกิจกรรม เช่น อ้างว่ามาร่วมกิจกรรม แต่กลับไปทำที่อื่นแทน เป็นต้น
- นักวิจัยมีประสบการณ์ในการวิจัยน้อย

2. ขั้นตอนของการวิจัย

2.1 การพัฒนาโครงการวิจัย

ใช้เวลาในการพัฒนาโครงการ 6 เดือน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2546-เดือนกรกฎาคม 2546

2.2 การตั้งโจทย์วิจัย

โจทย์วิจัยที่ได้ มาจากสิ่งที่เยาวชนสนใจ อยากทำกิจกรรมหลายๆอย่าง เช่น อยากไปดูงาน อยากเข้าค่าย อยากให้เพื่อมาร่วมกิจกรรมด้วยมากๆ อยากให้ผู้ใหญ่ยอมรับในความสามารถ อยากพัฒนาหมู่บ้าน อยากรู้ประวัติหมู่บ้าน เป็นต้น

2.3 การวางแผนวิจัย

การวางแผนการวิจัย เป็นการเก็บข้อมูล พร้อมกับทำกิจกรรมไปด้วย เมื่อกิจกรรมที่วางไว้ทำไม่ทัน จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนแผนกิจกรรมอยู่ตลอดเวลาตามสถานการณ์

การเรียนรู้ของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

ผู้นำ ผู้ใหญ่ ในชุมชน จากที่เคยคิดว่าเยาวชนมีหน้าที่เรียนอย่างเดียว เรื่องต่างๆในหมู่บ้านไม่ต้องมายุ่ง การพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆเป็นเรื่องของผู้ใหญ่ ความคิดเช่นนี้ทำให้เยาวชนไม่ตระหนัก ไม่สนใจความเปลี่ยนแปลงของชุมชนที่ตนอยู่ ไม่สามารถสืบทอดความรู้ ภูมิปัญญาต่างๆที่มีอยู่ในชุมชนได้ ภาวะเช่นนี้ ทำให้ผู้นำ ผู้ใหญ่ เริ่มหันกลับมาให้ความสำคัญต่อเยาวชนมากขึ้น เปิดโอกาสให้เยาวชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้านมากกว่าที่เคย

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการดำเนินงานที่ผ่านมา ในการให้เยาวชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้านจะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับเยาวชนเขามีความสนใจอะไร สิ่งแวดล้อมแบบไหนที่มีผลกับเยาวชน ให้เขาตระหนัก เอาใจใส่ชุมชนของตนกว่าที่เป็นอยู่ ในหมู่บ้านมีเยาวชนอยู่มาก การจะให้เยาวชนที่แยกกันอยู่เป็นกลุ่มๆ ให้มารวมกันเป็นกลุ่มใหญ่ถือว่าเป็นเรื่องลำบาก เพราะเยาวชนแต่ละกลุ่มเหมือนมีกำแพงบางอย่างกันความสัมพันธ์ระหว่างกันไว้ การทำความเข้าใจกับผู้ปกครองถือเป็นสิ่งสำคัญ ในการกระตุ้นให้เยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของชุมชน

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชน

จากการดำเนินโครงการในช่วงที่ผ่านมา การจัดกิจกรรมให้กับเยาวชนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน ทำให้ผู้นำ ผู้ใหญ่ในชุมชน เห็นความสามารถของเยาวชนและให้ความสำคัญต่อเยาวชนมากขึ้น เมื่อในหมู่บ้านมีการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งจะมีการมอบหมายงานให้เยาวชนช่วยรับผิดชอบ และให้คำปรึกษากับเยาวชน ทำให้ผลการทำกิจกรรมมีประสิทธิภาพประสบความสำเร็จ

เมื่อเยาวชนมีการจัดกิจกรรมในส่วนของเยาวชน ผู้ใหญ่ก็จะช่วยอำนวยความสะดวกให้ เช่น จัดเตรียมสถานที่ เครื่องเสียง ไฟฟ้าแสงสว่าง และอื่นๆ ตามที่เยาวชนต้องการ ภาพความร่วมมือกันระหว่างเยาวชนกับผู้ใหญ่เริ่มชัดเจนขึ้นเรื่อย

ปัญหาและอุปสรรคของการทำวิจัย

1. ขาดการประสานงาน / ความร่วมมือกับผู้ใหญ่
2. ไม่ตรงต่อเวลา ทำให้เวลาในการทำกิจกรรมต้องเลื่อน
3. ข้อจำกัดของเวลา เยาวชนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการได้เฉพาะตอนเย็นหลังเลิกเรียนและวันเสาร์ อาทิตย์ และวันหยุดอื่นๆ
4. สิ่งแวดล้อมภายนอกมีผลกระทบอย่างยิ่งต่อการทำกิจกรรม เช่น งานเทศกาลต่างๆ
5. เยาวชนแบ่งกลุ่มกันอยู่ไม่สามัคคีกัน
6. มีกิจกรรมอื่นๆทำ เช่น ช่วยงานบ้าน มีกิจกรรมทำที่โรงเรียน สอบ งานกีฬา
7. การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ต่างๆยังไม่ดีพอ

แนวทางแก้ไข

1. ทำความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการระหว่างกับเยาวชนกับผู้ใหญ่
2. ฝึกความรับผิดชอบ สร้างวินัยในตนเอง
3. ชักชวนเยาวชนในหมู่บ้านเข้าร่วมโครงการมากขึ้น
4. ถอดบทเรียน ทบทวนการทำงานที่ผ่านมาหาจุดต่าง กำแพงความสัมพันธ์ของเยาวชน
5. เข้าร่วมกิจกรรมอื่นๆที่นอกเหนือจากกิจกรรมที่กำหนดไว้
6. จัดกิจกรรมให้ตอบสนองตามความสนใจของเยาวชน
7. แลกเปลี่ยนกับกลุ่มอื่นๆ ที่ทำกิจกรรมคล้ายๆกัน
8. ฝึกอบรม เสริมความรู้ด้านการสื่อสาร

การเก็บข้อมูล

ประเด็นที่จะเก็บข้อมูล การเก็บข้อมูลด้านต่างๆ ประกอบด้วย

- ประวัติความเป็นมา การเปลี่ยนแปลงของหมู่บ้านตั้งแต่อดีต โดยเฉพาะส่วนที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มหนุ่มสาวและกลุ่มเยาวชน
- ประวัติความเป็นมาของกลุ่มหนุ่มสาว การเปลี่ยนแปลงของกลุ่มหนุ่มสาว
- ความเป็นมาของกลุ่มเยาวชน กิจกรรมที่เยาวชนจัด ทักษะของผู้นำหมู่บ้านและผู้ปกครอง
- สถานการณ์ของหมู่บ้าน ที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพเยาวชน เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ การประกอบอาชีพ ภาวะหนี้สิน ผู้ใหญ่ใจดีที่ดูแลเยาวชน กลุ่มต่างๆ ที่เป็นแหล่งผลิตคนมีความรู้ ทักษะ และผลิตภัณธ์ของหมู่บ้าน เป็นต้น

วิธีการเก็บข้อมูล

• การสัมภาษณ์

การดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ เป็นการดำเนินงานของทีมวิจัยแบ่งหน้าที่กันไป สัมภาษณ์ในส่วนของบุคคลตัวอย่างในด้านต่างๆ เช่น ด้านกีฬา ความเสียสละ ความเป็นผู้นำ นักพัฒนา เป็นต้น

• การเติมข้อมูลในบอร์ด

กิจกรรมนี้จัดขึ้นในช่วงที่มีงานประเพณี คนในหมู่บ้านจะมาร่วมกิจกรรมกันที่วัด ก็จะนำบอร์ดไปตั้งแล้วเขียนคำถามไว้ แล้วให้คนที่รู้เขียนคำตอบลงไป เช่น เขียนคำถามไว้ว่า ผู้ใหญ่บ้านคนแรกเป็นใคร มีทั้งหมดกี่คน ใครบ้าง คนที่รู้คำตอบก็จะมาเขียนคำตอบลงไป บ้างก็ถกเถียงกันว่าใช่หรือไม่ ข้อมูลที่ได้มาถือเป็นข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบข้อมูลไปในตัว

• จัดกลุ่มพูดคุย

เป็นการเก็บข้อมูลด้านประวัติความเป็นมาของชุมชนในอดีตถึงปัจจุบัน โดยการตั้งวงสนทนาของผู้เฒ่าผู้แก่ที่ทำบุญในวันพระที่วัด หรือการพูดคุยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์กับอดีตแกนนำกลุ่มหนุ่มสาว

• สังเกตและบันทึกข้อมูลจากวงสนทนา

เป็นกลุ่มสนทนากันเล็กๆของผู้ใหญ่ 4-5 คน ในตอนเย็นหลังกลับจากทำงาน เมื่อเปิดประเด็นพูดคุยถึงเรื่องประวัติหมู่บ้าน ทุกคนในวงสนทนาใครที่รู้เกี่ยวกับเรื่องอะไรก็จะนำมาพูดคุยกันไม่หยุด ทั้งเรื่องที่รู้เห็นในวัยเด็กและเรื่องที่พ่อแม่เล่าให้ฟัง

เนื้อหาการวิจัยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นหลัก

ศักยภาพของเยาวชนบ้านสันคะยอมในอดีตและปัจจุบันเป็นอย่างไร ?

- การมีส่วนร่วมของเยาวชนบ้านสันคะยอมในอดีต

ในอดีต เด็กและหนุ่มสาวในชุมชนเกษตรในชนบท พัฒนาความรู้ ทักษะของตนเองผ่าน การเลี้ยงดูและวิถีการผลิตทางการเกษตร คือการทำนาของครอบครัวและเครือญาติ พัฒนากลุ่ม หนุ่มสาวผ่านกิจกรรมทางสังคมพัฒนาหมู่บ้านและประเพณีทางศาสนาที่มีวัดและเครือข่าย “หัววัด” เป็นแหล่งเรียนรู้ ทำนองเดียวกัน กลุ่มหนุ่มสาวบ้านสันคะยอม ก็เป็นกลไกสำคัญในการ พัฒนาคนและองค์กรของหมู่บ้านสันคะยอม อย่างไรก็ตาม กลุ่มหนุ่มสาวบ้านสันคะยอม เริ่มมี กิจกรรมนอกลองและสลายตัวไปเมื่อปี 2540 ด้วยเงื่อนไขด้านการเรียนต่อในระบบโรงเรียนระดับ มัธยมศึกษา วิทยาลัยและมหาวิทยาลัย รวมทั้งเงื่อนไขด้านการทำงานในฐานะลูกจ้างในโรงงาน อุตสาหกรรม ในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูน

ต่อมาในปี 2543 สถานการณ์ของหมู่บ้านเปลี่ยนแปลงไป เด็กและเยาวชนบ้านสันคะยอม ได้เรียนหนังสือจนจบการศึกษาภาคบังคับ คือ ม. 3 หลังจากนั้น เยาวชนหญิง-ชายส่วนใหญ่จะเข้า ทำงานในโรงงานที่นิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ เยาวชนอีกจำนวนหนึ่งเลือกศึกษาต่อจนถึงระดับ ปริญญาตรี ในขณะที่เด็กและเยาวชนที่เรียนหนังสือตั้งแต่ ป. 1 จนถึง ม. 6 ส่วนใหญ่ยังอยู่ใน หมู่บ้าน กิจกรรมของเด็กและเยาวชนที่ยังมีให้เห็นได้แก่ งานวันเด็ก กิจกรรมช่วงประเพณี สงกรานต์ เช่น งานแห่ไม้ค้ำศลี การประกวดก่อเจดีย์ทรายของตำบลป่าสัก เด็กและเยาวชนชายมัก เล่นกีฬาในตอนเย็น เช่น ตะกร้อ ฟุตบอล วอลเลย์บอล และมวย ส่วนเยาวชนหญิงฝึกวอลเลย์บอล ซึ่งมีผู้ใหญ่ที่มีความชำนาญกีฬาต่างๆ เป็นผู้ฝึกสอนเป็นครั้งคราว เช่น การเตรียมตัวนักกีฬาสำหรับ งานกีฬาอบต. ประจำปี นอกจากนี้ แกนนำเยาวชน คือนายณัฐกร สามปีนสัก ได้ฝึกสอนการฟ้อน หลายรูปแบบให้เด็กและเยาวชนหญิง ขณะเดียวกัน นายณัฐกร นางสาวอุทุมพรพรณ และเยาวชน หญิง-ชาย จำนวน 14 คนได้ร่วมเรียนรู้กับเครือข่ายเยาวชนจังหวัดลำพูน และได้รับการสนับสนุน ทุนจัดค่ายจากสถาบันวิจัยหรืออุษัย มาจัดค่ายเด็กประถมที่หมู่บ้านสันคะยอม ซึ่งเป็นที่สนใจของ เด็กและเยาวชน รวมทั้งผู้ปกครองอย่างมาก

จากการเฝ้าติดตามการทำงานของของกลุ่มหนุ่มสาวบ้านสันคะยอม ต่อเนื่องมาถึงกลุ่มเยาวชน โดยเฉพาะแกนนำเยาวชนกลุ่มนี้ ผู้ประสานงานศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อชุมชน คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (อ. อารณ) ได้จัดประชุมกลุ่มเยาวชนในวันที่ 24 มีนาคม 2545 โดยมีอดีต ประธานกลุ่มหนุ่มสาว คือนางจินดารัตน์ แกนนำเยาวชน และนายอินจันทร์ นันจิตสัก (ซึ่งเรียนจบ จากคณะศึกษาศาสตร์ มช. และขณะนั้นยังฝึกงานที่ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อชุมชน) ได้ร่วม อภิปรายถึงสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของกลุ่มหนุ่มสาวบ้านสันคะยอม เรื่อยมาจนเป็นกลุ่ม เยาวชน เงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลง ปัญหา และความสนใจของเยาวชนที่จะสานงานต่อไปใน อนาคต ผลการทบทวนการทำงานของเยาวชนตั้งแต่ช่วงที่นางจินดารัตน์เป็นประธานกลุ่มหนุ่มสาว

จนถึงปี 2543 ทำให้ทราบเงื่อนไขว่า ความคิด ความตั้งใจ และการจัดกิจกรรมของแกนนำเยาวชน เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเอง และเพื่อช่วยพัฒนาหมู่บ้านนั้น ยังไม่เป็นที่สนใจและไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้นำหมู่บ้านเท่าที่อยากให้เป็น ยังไม่มีการปรึกษาหารือกันระหว่างผู้นำหมู่บ้านและแกนนำเยาวชน ผู้ใหญ่ส่วนหนึ่งมองว่า “เด็กมีหน้าที่เรียนหนังสือก็เรียนไป งานพัฒนาหมู่บ้านเป็นเรื่องของผู้ใหญ่” เยาวชนจึงมีโอกาสดำเนินกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา วันหยุดสำคัญต่างๆ ประเพณีที่สืบทอดกันมา เช่น สงกรานต์ ลอยกระทง งานปอยหลวง เป็นต้น เยาวชนจะมารวมตัวกันทำกิจกรรม

- การมีส่วนร่วมของเยาวชนบ้านสันคะยอมในปัจจุบัน

การพบปะหารือครั้งนี้ เป็นจุดเริ่มของการพัฒนาโครงการวิจัยของเยาวชนสันคะยอม ข้อกังวลและข้อสงสัยของแกนนำเยาวชน คือ ทำอย่างไรจะพัฒนาศักยภาพของเยาวชนเองพัฒนาศักยภาพของตนเองและเยาวชนรุ่นน้อง ให้มีความรู้ มีทักษะ เพื่อให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านมากขึ้น ทั้งนี้ แกนนำเยาวชนบ้านสันคะยอม มีคำถามย่อยอีกหลายคำถาม ได้แก่

- ในอดีต กลุ่มหนุ่มสาว พัฒนาศักยภาพ ทักษะอย่างไรบ้าง กลุ่มหนุ่มสาวช่วยพัฒนาหมู่บ้านอย่างไร
- ทำอย่างไร จะทำให้เกิดความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรมระหว่างผู้นำหมู่บ้านและกลุ่มเยาวชน
- ทำอย่างไรจะให้ผู้นำหมู่บ้าน ผู้ปกครอง สนับสนุนกิจกรรมของเยาวชน
- ทำอย่างไรจะให้เยาวชนรุ่นหลังสืบทอดกิจกรรมเยาวชน
- ทำอย่างไรจะเกิดความร่วมมือของกลุ่มเยาวชนบ้านสันคะยอมและหมู่บ้านอื่น ในตำบล
- ขณะนี้ มีแต่เยาวชนหญิงที่เป็นแกนนำจัดกิจกรรม ทำอย่างไรจะดึงเยาวชนชายเข้ามาร่วมมากขึ้น
- เยาวชนส่วนหนึ่ง เกรดต่ำ ทำอย่างไร จะช่วยเหลือกัน ให้เรียนหนังสือให้ดีขึ้น
- การพบปะของเยาวชน ส่วนใหญ่เป็นช่วงกลางคืน ทำอย่างไรจะให้ผู้ปกครองเข้าใจ ไม่เป็นห่วง
- ทำอย่างไร จะสามารถจัดกิจกรรมป้องกันเด็กและเยาวชนรุ่นน้อง ให้ห่างไกลจากปัญหาเสพยาเสพติด และปัญหาขี้สูด

แกนนำเยาวชนสนใจจะทำโครงการวิจัยเพื่อหาทางแก้ไขข้อสงสัยและความกังวลข้างต้น ประกอบกับเกิดความกังวลว่า กิจกรรมของกลุ่มเยาวชนจะซบเซาและหายไป เนื่องจากผู้นำกลุ่มเยาวชนคือนายฉัตรกร จะไปเรียนต่อที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หลังจากนั้น ได้มีการประชุมหารือ

หลายครั้งเพื่อจัดทำเอกสาร โครงการวิจัย โดยการประสานงานของของนายอินจันทร์ และ
คณะทำงานของศูนย์ประสานงานฯ

สรุปการทำกิจกรรมของเยาวชนที่ผ่านมา ดังนี้
(เริ่มก่อตั้งกลุ่มเยาวชน)

พ.ศ. 2543

- เดือนมกราคม - ร่วมจัดกิจกรรมวันเด็ก
- เดือนมีนาคม - เข้าร่วมการอบรมการสร้างเครือข่ายเยาวชน
- เดือนเมษายน - จัดกิจกรรมปีใหม่เมือง

ปี พ.ศ. 2544

- เดือนมกราคม - จัดกิจกรรมวันเด็ก
- เดือนกุมภาพันธ์ - เข้าร่วมกีฬา อบต.ป่าสัก
- เดือนมีนาคม - ดำเนินงานการสร้างเครือข่ายเยาวชนสันตะยอม
- เดือนเมษายน - จัดกิจกรรมปีใหม่เมือง
- เดือนตุลาคม - ข่ายของในงานประจำปีหมู่บ้าน
- เดือนพฤศจิกายน - จัดงานลอยกระทงและประกวดหนูน้อยนพมาศ

ปี พ.ศ. 2545

- เดือนมกราคม - จัดกิจกรรมวันเด็ก
- เดือนกุมภาพันธ์ - เข้าร่วมกีฬา อบต.ป่าสัก
- เดือนมีนาคม - วางแผนการจัดค่ายพัฒนาคุณภาพชีวิต
- เดือนเมษายน - ดำเนินงานเตรียมค่ายพัฒนาคุณภาพชีวิต
 - เข้าร่วมประกวดก่อเจดีย์ทรายในวันสงกรานต์
- เดือนพฤษภาคม - จัดค่ายพัฒนาคุณภาพชีวิต ระหว่างวันที่ 7-8 เป็นเวลา 2 วัน 1 คืน
- เดือนกันยายน - จัดทำกิจกรรมชุมนุมต่างๆ
 - เข้าร่วมประชุมกับนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- เดือนตุลาคม - จัดเวที ต่อด้านยาเสพติด

ปี พ.ศ. 2546

- เดือนมกราคม - จัดงานวันปีใหม่
 - มัจฉาภาษา
 - สอยกาฬพฤกษ์
 - แลกของขวัญ
 - จัดงานวันเด็ก

เดือนกุมภาพันธ์ - เตรียมเสนอขอทุนวิจัยจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.
 ภาค)

- เดือนมีนาคม - เข้าร่วมกีฬา อบต.ป่าสัก
 เดือนเมษายน - จัดงานวันปีใหม่เมือง
 - เข้าร่วมประกวดก่อเจดีย์ทราย
 เดือนพฤษภาคม - เป็นเจ้าภาพการประชุมเครือข่ายต่อต้านยาเสพติด ลำพูน ลำปาง แพร่
 เดือนสิงหาคม - ได้รับทุนและเริ่มดำเนินงานวิจัย
 เดือนธันวาคม - จัดตั้งโครงการ แปรชยะเป็นความรู้ เพื่อสร้างห้องสมุดและจัดซื้อ

อุปกรณ์กีฬา

- นำเยาวชนแสดงการฟ้อนเล็บในงานเกษตรภาคเหนือ ที่เชียงใหม่
 - เข้าร่วมเวที “เรียนรู้อย่างเท่าทันสานฝันด้วยงานวิจัย” ครั้งที่2

ปี พ.ศ.2547

- เดือนมกราคม - จัดงานปีใหม่ จัดมัจฉาภาษา
 - จัดงานวันเด็ก
 - เข้าร่วมกีฬา อบต.ป่าสัก
 - ค่ายเครือข่ายเยาวชนตำบลป่าสัก ครั้งที่ 1 ณ อุทยานแห่งชาติขุนตาล
 เดือนกุมภาพันธ์ - ค่ายเครือข่ายเยาวชน ครั้งที่ 2 ณ วัดพระธาตุทรายทอง ต.ป่าสัก อ.
 เมืองลำพูน
 เดือนมีนาคม - ฝึกงานร่วมกับนักศึกษาคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 เดือนกรกฎาคม - ศึกษาดูงานกลุ่มออมทรัพย์บ้านสามขา อ.แม่ทะและโรงไฟฟ้าแม่
 เมะ จ.ลำปาง
 เดือนกันยายน - ดูงานร่วมกับเครือข่ายเยาวชนลำพูน ที่ จ.น่านและบ้านสามขา จ.

ลำปาง

เดือนธันวาคม - เข้าร่วมกิจกรรมปั่นจักรยานรณรงค์คุ้มครองผู้บริโภค จัดโดย อบต.ป่าสัก ลพ.

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการดำเนินกิจกรรมในระยะที่ผ่านมา คือ กิจกรรมที่ทำร่วมกับเยาวชน ต้องสนุกสนานและออกมาจากความสนใจของเยาวชน รวมทั้งประสบการณ์ของผู้ใหญ่ กล่าวคือ เยาวชนคิดและดำเนินกิจกรรม ส่วนผู้ใหญ่เป็นผู้ให้การสนับสนุนคอยอำนวยความสะดวกในการดำเนินการจัดกิจกรรม และมีทีมวิจัยช่วยติดต่อประสานงานในส่วนต่างๆ ให้ แล้วมอบหมายงานให้ เยาวชนทำในส่วนที่พอจะทำได้ บางกิจกรรมเยาวชนเป็นเพียงผู้เข้าร่วมกิจกรรม บางกิจกรรม เยาวชนก็สามารถเป็นได้ทั้งผู้เข้าร่วมและผู้เตรียมกิจกรรม หลังจากการทำกิจกรรมก็ถอดบทเรียน สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรม เพื่อเป็นแนวทางของกิจกรรมอื่นๆต่อไป

การมีส่วนร่วมของผู้ใหญ่ในชุมชนถือเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ในการช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับ เยาวชน และที่สำคัญคือผู้ใหญ่ต้องเปิดโอกาสให้เยาวชนได้แสดงออกในความรู้ความสามารถได้ อย่างเต็มที่ กิจกรรมในระยะที่ 2 จึงเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง เยาวชนกับผู้ใหญ่ ให้เยาวชนได้มีโอกาสแสดงออกถึงความสามารถของตนเองให้ผู้ใหญ่ได้เห็น การ ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพเยาวชนของผู้ใหญ่ในชุมชน ในระยะที่ 2 นี้มีความชัดเจนมาก ขึ้น ผู้ใหญ่เริ่มให้การยอมรับและสนับสนุนในการทำกิจกรรมต่างๆของเยาวชน ในส่วนที่เยาวชน ไม่สามารถทำเองได้เกินกำลังของเยาวชน ผู้ใหญ่ก็จะมาช่วยทำให้ เช่น การสร้างศาลาเรียนรู้ของ เยาวชน ผู้ใหญ่ก็จัดหาไม้มาและทำรั้วให้เยาวชน หากกระดาน หากบอร์ด มาให้เยาวชนใช้ ติดตั้งไฟฟ้า พัดลมไว้ให้

กิจกรรมระยะที่ 2 เยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่จะเป็นเยาวชนในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนเยาวชนรุ่นใหญ่ จะสามารถมาร่วมกิจกรรมได้ในบางกิจกรรมตามแต่ จะมีเวลาว่าง ซึ่งบทบาทของเยาวชนรุ่นพี่เมื่อมาร่วมกิจกรรม จะเป็นในลักษณะพี่เลี้ยงมากกว่า เป็น การฝึกเยาวชนรุ่นน้องในการสืบทอดกิจกรรมของกลุ่มเยาวชนต่อไป

การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานส่วนต่างๆ ทั้งเรื่องเอกสารการเงิน บันทึกการประชุม การ ติดต่อประสานงานในการจัดและเข้าร่วมกิจกรรม ยังคงเป็นของเยาวชนรุ่นพี่ที่เป็นทีมวิจัยใน โครงการ การประชุมวางแผนกิจกรรม ตลอดจนการเตรียมกิจกรรม เยาวชนรุ่นพี่จะรับผิดชอบใน ส่วนนี้ แต่บางกิจกรรมก็เปิดโอกาสให้เยาวชนรุ่นน้องมาช่วยจัดเตรียม เมื่อเห็นว่าน้องๆน่าจะทำได้ ดี

การแวะเวียนมาเยี่ยมของบุคคลภายนอก กลุ่มเยาวชนบ้านสันคะยอมจะได้รับการมาเยือนจากบุคคลภายนอกทั้งมาร่วมเรียนรู้ ฝึกงาน หรือมาให้กำลังใจแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงาน ผู้ที่มาเยือนส่วนใหญ่จะเป็นนักศึกษาทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโท จากคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผ่านการประสานงานจากศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อชุมชนฯ ทำให้เยาวชนบ้านสันคะยอมได้มีโอกาสนในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักศึกษาอยู่เป็นประจำ ช่วยให้เยาวชนได้เรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ที่อยู่ภายนอกชุมชน ได้แนวทางในการจัดกิจกรรมต่างๆ มาปรับใช้กับกลุ่มมากมาย เป็นการเปิดโลกทัศน์ให้กับเยาวชนได้อีกทางหนึ่ง นอกเหนือจากกิจกรรมที่มีอยู่แล้วของกลุ่มเยาวชน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ (ระยะที่ 2 เดือน ก.พ. 2547-ม.ค. 2548)

- เด็กและเยาวชนเห็นความสำคัญในการทำกิจกรรมและเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น
- เด็กและเยาวชนเห็นความสำคัญและคุณค่าสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวมากขึ้น
- เด็กและเยาวชนมีความกล้าแสดงออกทั้งด้านความคิดและการปฏิบัติในทางที่เหมาะสมมากขึ้น
- เด็กและเยาวชนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น
- ชุมชนตระหนักและเห็นความสำคัญในการส่งเสริมเด็กและเยาวชนมากขึ้น
- ทราบศักยภาพและสิ่งที่เด็กและเยาวชนสนใจและสิ่งที่อยากทำ

กิจกรรม

- รวบรวมเด็กและเยาวชนให้มาทำกิจกรรมร่วมกัน
- จัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถ ความสนใจของเด็กและเยาวชน
- จัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้ใหญ่
- ศึกษาดูงานเพิ่มเติมทักษะ ความรู้ ความสามารถเด็กและเยาวชน
- ฝึกการกล้าแสดงออก ทั้งการปฏิบัติ และทางความคิด
- ถอดบทเรียนสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรม

การรวมกลุ่มเด็กและเยาวชน

จากการดำเนินโครงการในระยะที่ 1 การรวมเยาวชนให้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้น ทั้งของโครงการและของหมู่บ้าน พบว่าเยาวชนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย คือ ป.4,5 และ6 มีความต้องการทำกิจกรรมร่วมกับเยาวชนรุ่นพี่ ทางทีมวิจัยจึงรวบรวมข้อมูลเด็กและเยาวชนบ้านสันคะยอม ว่าในแต่ละระดับอายุมีกี่คนแล้วจัดทำเป็นฐานข้อมูลเด็กและเยาวชน

ทางทีมวิจัยจึงมาหารือร่วมกันโดยวิเคราะห์จากข้อมูลและสถานการณ์การจัดกิจกรรมที่ผ่านมา พบว่าแนวทางที่น่าจะช่วยให้เด็กและเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้นได้ คือ การจัดกิจกรรมที่ตรงกับความสนใจของเยาวชน มีความสนุกสนาน ไม่ต้องมีวิชาการมากเกินไป จากที่ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับกลุ่มเยาวชนบ้านกีดช้าง จากเชียงใหม่ ที่ใช้การสอนพิเศษและการปลูกผักช่วยในการรวมกลุ่มเด็กและเยาวชนปรากฏว่าได้ผลที่น่าพอใจ ดังนั้นทางทีมวิจัยเยาวชนสันคะยอมจึงทดลองทำบ้าง

โดยเริ่มจาก อ.อาวรณ์ จัดสอนพิเศษภาษาอังกฤษ โดยใช้ชื่อกิจกรรมว่า “ป่าสอนหลาน” เป็นเครื่องมือรวมเด็กและเยาวชน โดยใช้ห้องสมุดที่บ้านเป็นสถานที่สอน ใช้เวลาตอนเย็น เริ่มเวลา 18:00-19:00 น. ปรากฏว่า มีเยาวชนที่ทราบไปเรียนพิเศษด้วย จำนวนหนึ่ง ซึ่งลักษณะการสอนจะทำกิจกรรมก่อน แล้วเอาเนื้อหาในกิจกรรมมาสอนเป็นภาษาอังกฤษ ทำให้เด็กได้ทำกิจกรรมด้วยได้เรียนพิเศษด้วย ผ่านไประยะหนึ่งเยาวชนที่ไปเรียนก็ชักชวนกันมาเรียนมากขึ้น ห้องสมุดที่ใช้เรียนไม่พอให้เด็กเรียน จึงย้ายมาเรียนกันที่ศาลาเอนกประสงค์ของหมู่บ้าน

แนวการดำเนินกิจกรรมที่ศาลาเอนกประสงค์ต่อเนื่องจากที่ห้องสมุด

(เยาวชนระดับประถมปลาย)

- สอนเสริมทักษะ ตอนเย็น 17:30-19:30 น. โครงการ “พี่ช่วยน้อง เพื่อนช่วยเพื่อน”
- เรียนรู้วิถีชีวิต ภูมิปัญญา ที่มีในชุมชน “อู๋สอนหลาน”
- สำรวจสิ่งแวดล้อมรอบตัว ป่าชุมชน, ขยะ, น้ำ, สิ่งปลูกสร้างทางประวัติศาสตร์ ฯลฯ
- การประชาสัมพันธ์ ผ่านสื่อต่างๆ เช่น เสียงตามสาย/จัดบอร์ด
- การพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานร่วมกับกลุ่มอื่นๆ
- ศึกษาฐานเพิ่มเติมประสบการณ์ นำความรู้มาปรับใช้กับชุมชน
- การบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมต่างๆ ทั้งที่เยาวชนจัดและเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมนอกชุมชน เช่น เวิร์กช็อปความก้าวหน้าโครงการ เวิร์กช็อปเครือข่ายนักวิจัย เป็นต้น

ในช่วงที่ผ่านมาการเข้าร่วมกิจกรรมของเด็กและเยาวชนมีมากขึ้น จากการปรับแนวการจัดกิจกรรม ให้ตรงกับความสนใจของเด็กและเยาวชนมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ต้องมีกิจกรรมที่สนุกสนานสอดแทรกกับกิจกรรมที่ให้สาระความรู้ ในขณะเดียวกันทางทีมวิจัยก็พยายามให้เด็กและเยาวชนชวนผู้ปกครองให้มาร่วมกิจกรรมกับเด็กและเยาวชนด้วย ก็มีผู้ปกครองมา แต่ยังไม่มากเท่าไรนัก ส่วนใหญ่จะคอยสังเกตการณ์อยู่ห่างๆว่าลูกหลานตนเองมา ร่วมกิจกรรมแล้วได้ทำอะไรบ้าง

ซึ่งกิจกรรมของโครงการเยาวชนสันคะยอม ในระยะต่อไปจะออกมาในรูปแบบใดนั้นคงต้องติดตามดูกันต่อไป

กิจกรรมในระยะที่ 2

วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม	ผลที่ได้รับ
กุมภาพันธ์	ประชุมทำความเข้าใจทีมวิจัย	ความเข้าใจในแนวทางการจัดกิจกรรมเป็นไปในทางเดียวกัน
3 มี.ค. 2547	ทำกิจกรรมร่วมกับนักศึกษาฝึกงานจากคณะเกษตรศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	เรียนรู้การปรับตัวเข้าชุมชน ชาวบ้านร่วมกับนักศึกษา เทคนิควิธีการเก็บข้อมูล
24 เม.ย. 2547	เยี่ยมชมองค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก	ได้รู้จักหน่วยงานท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ตัว
	ทดลองทำกระดาดจากขยะกระดาด	ตระหนักถึงการจัดการขยะในชุมชน
8 พ.ค. 2547	เข้าร่วมเวทีเรียนรู้อย่างเท่าทันสานฝันด้วยงานวิจัย ครั้งที่ 3	- แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การดำเนินกิจกรรม - ชาวชนได้รู้จักสัมผัสโคบาลำพูนอย่างใกล้ชิด
8 พ.ค. 2547	ดูงานการผลิตกระดาดสา	- ได้ความรู้ในการผลิตกระดาดจากขยะกระดาด
22 พ.ค. 2547	วันมหัศจรรย์เด็กและเยาวชนสันคะยอม ครั้งที่ 1 ประกวดผลงาน	ความภูมิใจในผลงานของตน กล้าแสดงออกทั้งด้านความคิดและการปฏิบัติต่อหน้าคนจำนวนมาก
2 มิ.ย. 2547	วันมหัศจรรย์เด็กและเยาวชนสันคะยอม ครั้งที่ 2	กล้าแสดงออกทั้งด้านความคิดและการปฏิบัติต่อหน้าคนจำนวนมาก
	หารือร่วมกับผู้ปกครอง จัดกิจกรรม “พี่ช่วยน้อง เพื่อนช่วยเพื่อน”	ความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและเยาวชนในการจัดกิจกรรม
26 มิ.ย. 2547	วันมหัศจรรย์เด็กและเยาวชนสันคะยอม ครั้งที่ 3	กล้าแสดงออกทั้งด้านความคิดและการปฏิบัติต่อหน้าคนจำนวนมาก
4 ก.ค. 2547	ดูงานบ้านสามขา อ.แม่ทะ และโรงไฟฟ้าแม่เมาะ จ.ลำปาง	แนวทางในการดำเนินกิจกรรม กำลังใจในการทำงาน การตระหนัก ใส่ใจต่อชุมชนของตน
18 ก.ค. 2547	กิจกรรมย้อนรอยสันคะยอม ครั้งที่ 1	เรียนรู้วิถีชีวิตบรรพบุรุษและประวัติศาสตร์ความเป็นมาของหมู่บ้าน

14 ก.ค. 2547	หารือร่วมกับคณะครู รร.วัดสันป่าสักเพื่อขยายการจัดกิจกรรมให้เยาวชนในตำบลป่าสักให้ได้มีโอกาสเรียนรู้วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่น	ได้รับความร่วมมือจากคณะครูของโรงเรียนวัดสันป่าสัก ในการขยายเครือข่ายเด็กและเยาวชน
20 ก.ค.2547	เข้าร่วมเวทีรายงานความก้าวหน้า โครงการวิจัย ณ โพธิ์ชัย วัดสวนดอก จ. เชียงใหม่	แนวทางในการนำเสนอผลการดำเนินกิจกรรมโครงการ
23 ก.ค. 2547	ประชุมจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เยาวชน	ได้ข้อตกลงร่วมกันระหว่างเยาวชนกับผู้ปกครอง ในการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ของกลุ่มเด็กและเยาวชน
24 ก.ค. 2547	ธนาคารครูใจดี (ทำปุ๋ยชีวภาพ)	- เยาวชนและผู้รู้มีกิจกรรมทำร่วมกัน - เยาวชนเรียนรู้ภูมิปัญญาการผลิตปุ๋ยชีวภาพ

กิจกรรมที่ได้ทำในระยะ ที่ 2 (กุมภาพันธ์ - กรกฎาคม 2547)

1. ประชุมทำความเข้าใจในการดำเนินกิจกรรมในระยะที่ 2

การดำเนินการ

นัดทีมวิจัยและที่ปรึกษาโครงการประชุมร่วมกันเพื่อให้ทราบการดำเนินกิจกรรมในระยะที่ 2 ว่าต้องทำอะไรบ้างและแนวทางของกิจกรรมจะเป็นการเน้นกิจกรรมเพิ่มศักยภาพเด็กและเยาวชน เช่น การกล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น มีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น เห็นคุณค่าในตนเอง มีจิตสำนึกที่ดีต่อชุมชน เป็นต้น

2. ฝึกงานร่วมกับนักศึกษาคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การดำเนินการ

วันที่ 3 มีนาคม พ.ศ.2547 เป็นวันที่ทางกลุ่มเยาวชนบ้านสันคะยอมได้เรียนรู้ร่วมกับนักศึกษาคณะวิชาส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ชั้นปีที่ 3 จำนวน 4 คน (ชาย 2 คน หญิง 2 คน) ที่มาฝึกงานที่บ้านสันคะยอม และมีนักศึกษาปี 2 ตามมาสมทบอีกจำนวน 20 คน (ชาย 12 คน หญิง 8 คน) ทางเยาวชนเองก็ตั้งคำถามว่า นักศึกษาที่มาเขา

อยากจะทำอะไร มาทำอะไรบ้าง แล้วจะให้ช่วยอะไรบ้าง ซึ่งจากการพูดคุยกันระหว่าง นักศึกษากับกลุ่มเยาวชน สิ่งที่นักศึกษาคาดหวังมีดังนี้

- อยากเรียนรู้เรื่องที่มีประโยชน์ นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
- อยากเรียนรู้เรื่องการดำรงชีวิต การดำเนินชีวิตของชาวบ้าน
- อยากรู้เรื่องวิถีชีวิตการเกษตร เช่น ด้านการเลี้ยงสัตว์
- อยากรู้เรื่องสิ่งที่กลุ่มเยาวชนได้ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ
- อยากแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์กับเยาวชนและชาวบ้าน
- อยากรู้เรื่องอาชีพและแนวทางพัฒนาอาชีพของชาวบ้าน
- อยากรู้วิธีการจัดการของชาวบ้าน
- อยากรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้าน

สิ่งที่ทางนักศึกษาได้เรียนรู้จากการฝึกงานบ้านสันคะยอม

- ได้รู้ปัญหาด้านการเกษตร เช่น ปัญหาด้านแรงงานภาคการเกษตร
- ได้เรียนรู้ประเพณี วัฒนธรรมที่ยังไม่เคยพบเห็น
- ได้เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาของชาวบ้านในเรื่องต่างๆ
- ได้เรียนรู้ว่าชาวบ้านเองมีความรู้ มีข้อมูลมีวิธีการถ่ายทอดข้อมูลและความรู้อย่างไร
- ได้ฝึกปรับตัวในการใช้ชีวิตในหมู่บ้าน ได้รับประสบการณ์ในการอยู่ร่วมกับชาวบ้าน

สิ่งที่ทางเยาวชนได้เรียนรู้คือ การเป็นพี่เลี้ยงให้กับนักศึกษาที่มาฝึกงาน โดยพานักศึกษาไปรู้จัก ชุมชน สถานที่ต่างๆและพาไปแนะนำให้อาสาสมัครบ้านและผู้นำในชุมชน ชาวบ้าน เรียนรู้กลุ่มอาชีพต่างๆที่มีในชุมชนร่วมกับนักศึกษา ส่วนเรื่องอาหารของนักศึกษาก็ 3 ก็พึ่งวัดบ้าง ร้านก๋วยเตี๋ยว และบ้านของเยาวชนบ้าง ส่วนนักศึกษาปี 2 ทานอาหารร่วมกับชาวบ้านที่ไปพักด้วย ในแต่ละวัน

ผลที่ได้รับ

- กลุ่มเยาวชนที่ร่วมกิจกรรมกับนักศึกษา ได้เรียนรู้วิธีการเก็บข้อมูล
- กลุ่มเยาวชนได้เรียนรู้ชุมชน เรียนรู้การเข้าชุมชนของนักศึกษา
- กลุ่มเยาวชนได้เรียนรู้ สิ่งต่างๆใกล้ตัว รับรู้ปัญหาของผู้ใหญ่ที่มีอยู่ เช่น เรื่องแรงงานภาค การเกษตร

3. สำรวจป่าชุมชนบ้านสันตะยอมร่วมกับคณะกรรมการป่าชุมชน

การดำเนินการ

บ้านสันตะยอมมีป่าชุมชนสำหรับใช้ประโยชน์ มีพื้นที่ 1,000 กว่าไร่ เป็นป่าผลัดใบเมื่อถึงฤดูแล้งก็แล้งจัด ฤดูฝน ก็จะเขียวชะอุ่ม มีของป่าให้เก็บมากมาย เช่น เห็ด ผักหวาน ใบตอง ฯลฯ มีคณะกรรมการป่าชุมชนดูแลการใช้ประโยชน์ เพื่อให้ชาวบ้านได้รู้จักป่าชุมชน และเห็นคุณค่าที่ได้รับจากป่าชุมชน จึงจัดกิจกรรมสำรวจป่าป่าชุมชนขึ้นมา ประธานคณะกรรมการป่าชุมชนช่วยเป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้กับชาวบ้าน

โดยนัดหมายกันที่ศาลาเอนกประสงค์ของหมู่บ้าน เดินทางโดยรถจักรยาน มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้จำนวน 41 คน ชาวชน 36 คน เมื่อเดินทางถึงป่าชุมชนวิทยากรก็อธิบายให้ชาวบ้านได้รู้จักป่าชุมชน ประโยชน์ที่ชาวบ้านได้รับจากป่าชุมชน นอกจากนั้นชาวบ้านยังได้เห็นสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในป่าชุมชน

ผลที่ได้รับ

- ชาวชนได้รู้จักป่าชุมชน ชื่อของคอยแต่ละลูก เช่น คอยม่อนดอก คอยกุมาร คอยเรือ เป็นต้น
- ได้รู้ประโยชน์ที่ได้รับจากป่าชุมชน
- เห็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับป่าชุมชน คือ มีขยะที่ชาวบ้านแอบนำมาทิ้งในป่าชุมชนมากมาย
- เกิดความตระหนักในการจัดการสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

4. เข้าร่วมเวที “เรียนรู้อย่างเท่าทัน สานฝันด้วยงานวิจัย” ครั้งที่ 3

การดำเนินการ

เวที “เรียนรู้อย่างเท่าทัน สานฝันด้วยงานวิจัย” เป็นกิจกรรมที่ ศูนย์ฯ จัดให้กับโครงการวิจัยที่ดูแลอยู่ได้มีโอกาส มาพูดคุยแลกเปลี่ยนการทำงานร่วมกันช่วยเหลือแนะนำกันระหว่างโครงการวิจัย ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปตามสถานการณ์ 2 เดือน/ครั้ง ในครั้งนี้ทางโครงการโคขาวลำพูนเป็นเจ้าภาพจัด

การเตรียมการ แจ้งให้ชาวบ้านทราบถึงการจัดกิจกรรม แล้วนัดหมายให้ชาวบ้านที่เข้าร่วมมาขึ้นรถที่ทางโครงการจัดให้ เมื่อมาถึงก็นับจำนวนคนเข้าร่วมและจัดกลุ่มๆละ 5-6 คน เพื่อช่วยต่อการดูแล หลังจากนั้นก็ออกเดินทาง ไปบ้านไร่ป่าคา อ.ป่าซาง ลำพูน เมื่อเดินทางมาถึงสถานที่จัดกิจกรรม เป็นสวนลำไย มองเห็นอาคารที่จัดงานอยู่ มีหลายโครงการเดินทางมาถึงแล้ว ชาวชนลงทะเบียนและหาที่นั่ง ทางนักวิจัยของบ้านไร่ป่าคา ก็ ตั้งคำถามกับชาวบ้านทางสันตะยอมว่า รู้จัก

โคขาวลำพูนใหม่ โคขาวลำพูน จะมีลักษณะพิเศษที่ไม่เหมือนใครอยู่ ให้ทางเยาวชนไปหาคำตอบมา และเล่าความสำคัญของโคขาวลำพูนให้ฟัง ซึ่งมีโคขาวเลี้ยงไว้ด้านหลังอาคารอยู่สิบกว่าตัว เมื่อได้ขึ้นเขานั้นเยาวชนก็พากันไปดูว่าลักษณะพิเศษมีอะไรบ้าง แล้วก็เขียนมาเป็นข้อๆ และก็ร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนกันกับโครงการต่างๆ วันนี้ได้วิทยากรจากบ้านสามขา มาพูดคุยด้วย คือ คุณชาญ อุทธิยะ มาเล่าประสบการณ์การเรียนรู้ของบ้านสามขาเรื่องต่างๆ ให้กลุ่มนักวิจัยจากโครงการต่างๆ ได้รับฟังและซักถามข้อสงสัยกับคุณชาญ สัปดาห์หน้าหลังจากพักผ่อนอาหารแล้ว ก็ให้ไปดูงานการทอกระดาษสาของกลุ่มแม่บ้านของบ้านไร่ป่าคาต่อไป

ผลที่ได้รับ

- เยาวชนได้เห็นการรวมกันของผู้ใหญ่ในการแก้ปัญหาของชุมชนที่ตนอาศัยอยู่
- ได้รู้จักโคขาวลำพูน
- ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานร่วมกับโครงการอื่นๆ

5. ดูงานการทำกระดาษสา กลุ่มแม่บ้าน บ้านไร่ป่าคา ต.ท่าคุ้ม อ.ป่าซาง จ.ลำพูน

การดำเนินการ

เนื่องจากทางเยาวชนสัปดาห์ก่อนเคยทดลองทำกระดาษ จากขยะกระดาษเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่แต่ปรากฏว่าไม่สำเร็จ เพราะกระดาษที่ได้เปื่อยยุ่ย เมื่อได้ไปที่บ้านไร่ป่าคาเข้าร่วมเวที “เรียนรู้อย่างเท่าทัน สานฝันด้วยงานวิจัย” ครั้งที่ 3 ซึ่งมีกลุ่มแม่บ้านที่รวมตัวกันทำกระดาษสา จึงเป็นโอกาสให้เยาวชนไปเรียนรู้การทำกระดาษสาที่ถูกต้องจากกลุ่มทำกระดาษสาของบ้านไร่ป่าคา เพื่อนำความรู้ที่ได้มาปรับใช้ในการทำกระดาษต่อไป

ผลที่ได้รับ

- ได้รู้วิธีการทำกระดาษสาปรับใช้กับการทำกระดาษจากขยะกระดาษ
- ข้อเปรียบเทียบข้อแตกต่างของกระดาษสาที่เยาวชนทำ จะทนกระดาษต้องมีเชื้อยีสกันไว้

6. กิจกรรม มหัศจรรย์เด็กและเยาวชนบ้านสันคะยอม ครั้งที่ 1

- ภาพแรงเงา
- ภาพวิว
- My Book (ประวัติส่วนตัว,กิจวัตรประจำวัน,ประวัติวัดสันคะยอม เป็นต้น)

การดำเนินการ

เพื่อนำเสนอสิ่งที่เยาวชนได้จากการทำกิจกรรมร่วมกันให้ผู้ปกครองได้รับทราบและเห็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับเยาวชน จึงจัดกิจกรรมนี้ขึ้น โดยนำเสนอผลงานที่ได้จากการทำกิจกรรมที่

ผ่านมา เช่น ภาพวาด หนังสือประวัติส่วนตัว เป็นต้น ซึ่งเยาวชนได้ไปเห็นปัญหาขยะจากป่าชุมชนแล้วกลับมามีความคิดว่าอย่างไรดี จึงคิดการแสดงบทบาทสมมุติของเยาวชนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติเรื่องขยะ สะท้อนให้ผู้ปกครองได้ดูด้วย

ผลที่ได้รับ

สิ่งที่เยาวชนทำแล้วมีผู้ใหญ่นับสนุน เช่นการจัดกิจกรรมแสดงผลงานของเยาวชน ให้ชุมชนรับทราบ ช่วยให้เยาวชนได้กล้าที่จะแสดงออกทางความคิดมากขึ้น โดยการแสดงออกของเยาวชนจะสามารถทำได้หลายวิธี ทั้งการพูดโดยตรง ผ่านการแสดงบทบาทสมมุติ การวาดภาพระบายสี เป็นต้น

7. กิจกรรม มหัศจรรย์เด็กและเยาวชนบ้านสันคะยอม ครั้งที่ 2

- ประกววาดภาพระบายสีในวันวิสาขบูชา
- แสดงละครการอนุรักษ์ป่าไม้

การดำเนินการ

ปัจจุบันเด็กและเยาวชนไม่ค่อยจะไปวัด ห้างเหินพระพุทธศาสนาไปมาก ทางโครงการจึงร่วมกับเจ้าอาวาสวัดสันคะยอม จัดกิจกรรมให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา โดยอาศัยวันสำคัญทางศาสนาจัดกิจกรรมให้เด็กและเยาวชน ซึ่งกิจกรรมที่เด็กและเยาวชนสนใจคือการวาดภาพระบายสี จึงจัดการประกวดวาดภาพระบายสีขึ้น โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับวันวิสาขบูชา ปรากฏว่ามีเด็กและเยาวชนให้ความสนใจเข้าร่วมประกวดจำนวนมาก นอกจากการวาดภาพระบายสีแล้ว ยังมีการจัดบอร์ดเกี่ยวกับวันวิสาขบูชาด้วยเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้ค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับวันวิสาขบูชา

หลังจากกิจกรรมตอนกลางวันแล้ว ในตอนเย็นเด็กและเยาวชนมาเวียนเทียนกันที่วัดด้วย เมื่อเวียนเทียนเสร็จเรียบร้อยแล้วทางเจ้าอาวาสกล่าวสรุปเกี่ยวกับกิจกรรมในตอนกลางวัน แล้วมอบรางวัลให้แก่เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมประกวดวาดภาพระบายสีตามลำดับที่ได้

ผลที่ได้รับ

- เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาผ่านกิจกรรมที่น่าสนใจ
- เด็กและเยาวชนทำกิจกรรมร่วมกับทางวัด

8. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง กิจกรรม “พี่ช่วยน้อง เพื่อนช่วยเพื่อน”

การดำเนินการ

จากการที่ทางโครงการจัดกิจกรรมเพื่อเด็กและเยาวชนให้มาเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น ผ่านการสอนพิเศษให้ในตอนเย็น ซึ่งผลที่ได้น่าพอใจ เพราะมีเด็กและเยาวชนมาเข้าร่วมกิจกรรมจำนวนมาก ผู้ปกครองก็คาดหวังว่าบุตรจะต้องเรียนได้ดีกว่าเดิม มากำชับพี่เลี้ยงให้เอาใจใส่ลูกคนให้มากขึ้น ผู้ปกครองบางท่านก็บอกว่าลูกไม่ช่วยทำงานบ้าน พอเลิกเรียนก็กลับบ้านมาเรียนพิเศษเลย สำหรับผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังไม่มาแสดงออกอะไรให้ทราบว่าเป็นอย่างไร ทางโครงการจึงนัดหมายผู้ปกครองมาพูดคุย เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมที่จัดให้เยาวชนให้เข้าใจตรงกันว่าจะไม่นเน้นวิชาการมากนัก กิจกรรมส่วนใหญ่จะเน้น ความรู้สึกลึกซึ้ง จิตสำนึกต่อสิ่งต่างๆ รอบตัว และความสุข สนุกสนานของเยาวชนเป็นหลัก เพราะทางด้านวิชาการเยาวชนได้รับจากทางโรงเรียนมาแล้ว โดยทางทีมวิจัยสังเกตจากในแต่ละวันเยาวชนได้กลับบ้านมาเยอะมาก จึงไม่อยากเพิ่มให้อีก และบางครั้งก็อาจจะพาไปเข้าร่วมกิจกรรมนอกหมู่บ้านบ้างตามโอกาสที่มี

ผลที่ได้รับ

- ความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างผู้ปกครอง กับ เยาวชนในการจัดกิจกรรม
- ความสบายใจในการทำงานของทีมวิจัยเอง

9. กิจกรรม มหัศจรรย์เด็กและเยาวชนบ้านสันคะยอม ครั้งที่ 3

- ประกวดออมสินจากวัสดุเหลือใช้
- การแสดง(เด็ก)ชายงาม

การดำเนินการ

กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมต่อเนื่องมาจากที่เยาวชนต้องการแก้ไขปัญหารื่องขยะ สิ่งแวดล้อม และการออมทรัพย์ จึงได้จัดการประกวดการทำออมสินจากวัสดุเหลือใช้ขึ้นมา เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้ว่าในชุมชนของตนมีวัสดุเหลือใช้อะไรบ้าง และเอามาใช้ประโยชน์ได้อย่างไรบ้าง

ผลที่ได้รับ

- เยาวชนรู้จักนำของเหลือใช้มาทำประโยชน์
- ส่งเสริมให้เยาวชนเอาใจใส่สิ่งแวดล้อมรอบๆตัวมากขึ้น
- ส่งเสริมการออมทรัพย์ให้กับเยาวชน

10. คูงานบ้านสามขา อ.แม่ทะ และโรงไฟฟ้าแม่เมาะ จ.ลำปาง

การดำเนินการ

จากความพยายามในการจัดกิจกรรมให้เยาวชน ตามความสนใจของเยาวชน เพื่อให้ผลการจัดกิจกรรมมีประสิทธิภาพ ทางทีมวิจัยก็ต้องศึกษาหาความรู้ ประสบการณ์มาเสริมให้กับตนเองบ้าง และเพื่อเพิ่มให้กับเยาวชนด้วย จึงได้พาเยาวชนไปศึกษาดูงานที่บ้านสามขา โดยสิ่งที่ต้องการไปดู คือ การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์, อินเทอร์เน็ตชุมชนและการจัดการหนี้สิน อีกทั้งยังต้องการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเยาวชนกับผู้ปกครอง กิจกรรมในครั้งนี้จึง มีเงื่อนไขให้ผู้ที่ต้องการเข้าร่วมกิจกรรม คือ เยาวชน 1 คน ต้องมีผู้ปกครองไปด้วย 1 คน จึงจะมีสิทธิไปได้ ยกเว้นทีมวิจัยไปคนเดียวได้ และเพื่อให้เยาวชนได้ความรู้กับมา ทางทีมวิจัยได้ทดลองทำสมุดบันทึกการดูงานแจกให้กับเยาวชน โดยมีหัวข้อคำถามให้เยาวชนหาคำตอบในขณะที่ดูงานและบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปด้วย

เมื่อสิ้นสุดวันรับสมัครปรากฏว่า จำนวนผู้เข้าร่วมรวมทั้งหมดแปดสิบกว่าคน ในวันเดินทางนับจำนวนดูอีกครั้ง มีทั้งหมด 97 คน ถือว่าผู้ปกครองให้ความสำคัญในการส่งเสริมประสบการณ์ ให้กับลูกหลานมากเหมือนกัน

เมื่อไปดูงานเยาวชนเองก็ได้ไปดูในสิ่งที่ตั้งเป้าไว้ คือ กลุ่มออมทรัพย์, และอินเทอร์เน็ตชุมชน ส่วนผู้ใหญ่ก็ได้ในเรื่องของการจัดการหนี้สินและการทำบัญชีครัวเรือนเพื่อตรวจสอบค่าใช้จ่ายในครัวเรือนด้วย

ผลที่ได้รับ

- เยาวชนได้เรียนรู้การออมทรัพย์และการจัดการอินเทอร์เน็ตชุมชนของบ้านสามขา
- ผู้ใหญ่ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนการจัดการหนี้สินกับวิทยากร คุณชาญฤทธิ์ กับ จำชัย
- ได้เรียนรู้การประหยัดพลังงานอย่างง่ายจากวิทยากรของโรงไฟฟ้าแม่เมาะ
- ได้แนวทางในการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เยาวชน

ข้อติดขัด/ข้อค้นพบ

- เยาวชนบางคนไม่ได้ไปเพราะไม่มีผู้ปกครองไปด้วย
- ระดับผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความหลากหลาย

11. ย้อนรอยสันคะยอม ครั้งที่ 1 (เล่าสู่กันฟัง โดย แม่อุ้ยตา มานูผา และ พ่ออุ้ยจันท์ ใจดี)

การดำเนินการ

กิจกรรมนี้จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ให้เยาวชนและผู้เฒ่าผู้แก่ ได้มีกิจกรรมทำร่วมกับเยาวชน และเพื่อสืบค้นข้อมูลด้านประวัติศาสตร์เกี่ยวกับความเป็นมาของชุมชน วิถีชีวิต การรวมกลุ่มและการทำกิจกรรมต่างๆของคนสมัยบรรพบุรุษของหมู่บ้าน โดยเชิญแม่อุ้ยตา มานูผา วัย

84 ปี กับพ่ออุ้ยจันท์ ใจดี มาเป็นวิทยากร เล่าวิถีชีวิตสมัยเป็นหนุ่มเป็นสาวให้ฟัง และตอบคำถามที่เขาวชนอยากรู้ เช่น บ้านสันคะยอมเกี่ยวข้องกับสงครามโลกอย่างไร ? ตอบ ทหารญี่ปุ่นมาตั้งค่ายพักแรมอยู่ที่วัด เพื่อป้องกันสะพานรถไฟ ที่ข้ามลำน้ำแม่สารไม่ให้ถูกระเบิดจากเครื่องบินที่มายิงสะพาน เป็นต้น

ซึ่งเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมให้ความสนใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์อย่างมาก ตามคำถามจนแม่อุ้ย พ่อบุ้ยตอบไม่ทันเลขที่เคียว ทางทีมวิจัยเองก็ได้ข้อมูลเพิ่ม และตรวจสอบข้อมูลเดิมที่มีอยู่แล้วด้วย

ผลที่ได้รับ

- ได้ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ชุมชนเพิ่มเติม
- ตรวจสอบข้อมูลเดิมที่มีอยู่
- ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับผู้เฒ่าผู้แก่

12. เข้าร่วมเวทีรายงานความก้าวหน้า ณ วัดสวนดอก เชียงใหม่

การดำเนินการ

เครือข่ายสถาบันการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ได้จัดให้มีเวทีรายงานความก้าวหน้าของโครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากทางสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว. ภาค) ในการทำวิจัย เมื่อดำเนินการไปได้ระยะหนึ่งแล้ว มานำเสนอผลการดำเนินการต่อแหล่งทุน ซึ่งมีการจัดเวทีทุกเดือน หมุนเวียนกันเป็นเจ้าภาพจัดและเชิญโครงการหรือผู้สนใจในงานวิจัยเข้าร่วมรับฟัง ทางโครงการเยาวชนสันคะยอมก็ใกล้ถึงกำหนดในการรายงานความก้าวหน้าแล้ว จึงได้นำเยาวชนจำนวน 10 คน ไปเข้าร่วมเวทีด้วยเพื่อเป็นแนวทางในการนำเสนอโครงการของเยาวชนสันคะยอมในเวทีต่อไป

ผลที่ได้รับ

- เยาวชนได้รับประสบการณ์ในการเข้าร่วมประชุมทางวิชาการด้านงานวิจัย
- ได้แนวทางในการนำเสนอรายงานความก้าวหน้า
- ฝึกการกล้าแสดงออกต่อที่ประชุม

สิ่งที่ค้นพบ

เยาวชนยังไม่กล้าแสดงออกต่อที่ประชุมที่มีคนอยู่มาก หากมีคนที่ไม่เคยรู้จักอยู่ด้วยยังไม่กล้าแสดงออก การลำดับความคิดสิ่งที่จะพูดยังไม่ค่อยดี ต้องมีการเตรียมสิ่งที่จะพูดมาล่วงหน้าก่อนจึงจะพูดได้ดี

13. จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เยาวชนบ้านต้นเคยอม

การดำเนินการ

จากที่ได้สอบถามความสนใจของเยาวชน ทุกคนต้องการที่จะเรียนต่อในระดับสูงขึ้นไปเรื่อยๆ ทางเยาวชนรุ่นพี่ที่เรียนจบแล้ว จึงเล่าประสบการณ์และยกตัวอย่างให้เยาวชนรุ่นน้องได้ทราบถึงค่าใช้จ่ายของตน ตั้งแต่เริ่มเรียนจนจบการศึกษามีค่าใช้จ่ายเท่าไร เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจในการวางแผนอนาคตของเยาวชน เมื่อได้ฟังประสบการณ์จากรุ่นพี่แล้ว หากต้องการเรียนต่อและช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายให้ผู้ปกครองด้วย จากที่เคยทำออมสินจากวัสดุเหลือใช้กัน มีบางคนใช้ออม บางคนไม่ได้ใช้ออม ทางพี่เยาวชนจึงชวนตั้งกลุ่มออมทรัพย์ใหม่ โดยการเสียเงินค่าขนมที่ได้ในแต่ละวันมาออม ทำสมุดเงินฝากและบัญชีเงินฝากไว้

ทุกคนเห็นด้วยกับการตั้งกลุ่มออมทรัพย์เยาวชน ผู้ปกครองที่มาร่วมประชุมก็เห็นด้วย จึงหารือถึงข้อตกลงในการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ ดังนี้

1. มีเยาวชนมาทำหน้าที่รับออมวันละ 2 คน
2. ออมในวันจันทร์ ถึง วันศุกร์ เวลา 17:30-18:30 น.
3. ออมเพื่อใช้เกี่ยวกับการศึกษาเท่านั้นเท่านั้น เช่น ซื้อสมุด ดินสอ ปากกา หนังสือ ชุดนักเรียน เป็นต้น

ผลที่ได้รับ

- เยาวชนประหยัดคอออมมากขึ้นจากค่าขนมในแต่ละวัน
- เยาวชนมีเป้าหมายในการออมเงินซื้อเองโดยไม่ไปขอเงินเพิ่มจากผู้ปกครอง
- เยาวชนเห็นคุณค่าในการใช้เงินมากขึ้น

14. ธนาคารครูใจดี (ทดลองทำปุ๋ยหมักชีวภาพจากหอยเชอร์รี่)

การดำเนินการ

จากการที่ทางเยาวชนได้จัดกิจกรรม “พี่ช่วยน้อง เพื่อนช่วยเพื่อน” มีเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมมาก เยาวชนรุ่นพี่ที่มาสอนหนังสือมีไม่เพียงพอ จึงได้คิดกิจกรรมเพิ่ม คือ หาผู้รู้ที่มีอยู่ในชุมชน มาช่วยสอนเยาวชน จะเป็นความรู้ ภูมิปัญญาชาวบ้านอะไรก็ได้ มาสอนให้กับเยาวชน คุณอุทัย พิงคะสัน ประธานศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน ก็อาสาเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของธนาคารครูใจดี โดยสอนการทำปุ๋ยน้ำชีวภาพจากหอยเชอร์รี่

โดยนัดหมายเยาวชนที่สนใจจะเรียนรู้ให้ไปหาที่บ้านในวันเสาร์ เวลา 09:00 น. เมื่อเยาวชนมากันมากแล้ว ขั้นตอนแรกคือ การเตรียมส่วนผสม

1. หอยเชอร์รี่ ประมาณ 30 กิโลกรัม (บดให้ละเอียด)
2. ผงหัวเชื้อจุลินทรีย์ 1 ชอง (พด.)

3. กากน้ำตาล 10 ลิตร
4. น้ำ 20 ลิตร
5. เศษพืช

เมื่อทราบส่วนผสมแล้ว ก็เดินทางไปเก็บหอยเชอร์รี่จากในนา ให้ได้ตามส่วนผสม ที่นาที่เยาวชนไปเก็บหอย เก็บมาทั้งไข่หอย และตัวหอย ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมงกว่า ก็ได้มากพอ จึงพากันเดินทางกลับ นำหอยที่ได้ไปล้างทำความสะอาด แล้วเอาไปไม่ให้ตะเอยค เกล็ดงสำหรับหมักที่เตรียมไว้ ใส่ผงหัวเชื้อ และกากน้ำตาล คนให้เข้ากัน เสร็จแล้วปิดฝาไว้ไม่ต้องสนิท หลังจากนั้นให้คนเพื่อระบายก๊าซที่มีออกทุกๆ 7 วัน ใช้เวลา 21 วัน ก็สามารถนำไปใช้ได้

ผลที่ได้รับ

- ได้เรียนรู้วิถีชีวิตเกษตรกรชาวนา
- ได้ทราบปัญหาของชาวนาที่เกิดจากหอยเชอร์รี่
- ผู้ใหญ่ใจดีมีโอกาสดูถ่ายทอดความรู้ให้กับเยาวชน
- เยาวชนได้ฝึกการทำปุ๋ยน้ำชีวภาพจากหอยเชอร์รี่

15. การศึกษาดูงานการทำรายงานที่อยุธยา

เนื่องจากทาง สกว.ภาคใต้จัดให้มีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติให้กับนักวิจัย ในเรื่องของการจัดทำรายงานโครงการวิจัย ที่จะนำเสนอต่อสกว.ภาคทางศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อชุมชน คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เห็นว่าเป็นการดีจึงแจ้งให้ทางโครงการทราบ เพื่อเข้ารับการฝึกอบรมดังกล่าว ซึ่งทางนักวิจัยก็เห็นด้วย เพราะต้องเขียนรายงานการดำเนินงานอยู่แล้ว และบางครั้งก็ไม่ว่างจะเขียนอย่างไรเหมือนกัน จึงเดินทางไปเข้าร่วมการฝึกอบรมดังกล่าว

เมื่อเดินทางไปถึง ได้พบกับเจ้าหน้าที่ของศูนย์ประสานงานวิจัยของอยุธยาและนักวิจัยของอยุธยาหลายท่าน จากการพูดคุยกันได้เรียนรู้ประสบการณ์การทำงานและข้อคิดในการทำงานหลายอย่าง เช่น

เห็นปัญหา เห็นสาเหตุ แก้ปัญหาที่สาเหตุได้
 ฟังเหตุ ฟังผล ไม่เอาตัวเองเป็นใหญ่
 ทำอะไรโดยใช้ความรู้ โดยใช้ปัญญา
 สรุปบทเรียนที่แล้วมา และเอามาปรับใช้ในปัจจุบันและอนาคต
 ไปค้นหาสาเหตุว่า เหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น อย่างนั้น
 จิตสาธารณะ เห็นคุณค่า มากกว่ามูลค่า
 “เดินอย่างมีสติ เดินได้แม้ในความมืด ใช้ชีวิตอย่างมีสติปัญญา”

สิ่งที่ทางวิทยากรได้ให้ข้อคิดจากการฝึกอบรมในครั้งนี้คือ การบันทึกของนักวิจัยมีส่วนช่วยในการเขียนรายงานได้ และเรียงลำดับในสิ่งที่ทำแต่ละกิจกรรม เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างทำกิจกรรม เขียนไว้เป็นข้อๆ

เช่น 1. ทำทำไม (โครงการ) - ความเป็นมา

- วัตถุประสงค์

- คำถามวิจัย

2. ทำอย่างไร - กิจกรรม (ขั้นตอนตามลำดับ 1,2,3,...)

3. ผลที่ได้ (1,2,3,4,.....)

4. สรุปแล้วเป็นอย่างไร (คนเก่งขึ้นไหม,ค้นพบอะไรใหม่ๆบ้าง)

สิ่งที่นักวิจัยได้จากการฝึกอบรมครั้งนี้

- ได้รู้จักเพื่อนนักวิจัย
- ได้แนวทางในการเขียนรายงาน (ขั้นตอนในการเรียบเรียงข้อมูล เขียนให้คนอ่านเข้าใจได้ง่ายว่าเราทำอะไร ทำอย่างไร)
- ได้แนวคิดในการทำงานวิจัย
- การทำงานร่วมกับชุมชน คือ นัดชาวบ้านแล้วอย่าให้ชาวบ้านรอเรา เราต้องไปก่อนชาวบ้าน วางทุกเมื่อที่ชาวบ้านต้องการพบ

16. การขยายเครือข่ายในช่วงที่ 3 ของโครงการ

การดำเนินการ

เมื่อการดำเนินโครงการเข้าสู่ในระยะที่ 3 ซึ่งทางโครงการตั้งเป้าหมายไว้ว่าเมื่อดำเนินกิจกรรมในระยะที่ 1-2 ผ่านไปแล้ว ผลที่ออกมาเป็นอย่างไร เราจะขยายความรู้ที่ได้ให้กับเยาวชนในหมู่บ้านอื่นๆในตำบล ทางทีมวิจัยก็มาคิดกันว่าจะทำวิธีไหนในการขยาย ก็ได้เห็นอยู่ทางหนึ่งที่น่าจะได้ผลดีที่สุด คือ โรงเรียน เพราะว่าโรงเรียนเป็นจุดหนึ่งที่เด็กและเยาวชนมารวมตัวกันอยู่แล้ว

จึงได้ไปพูดคุยกับคณะครูที่โรงเรียนวัดสันป่าสัก โดยเล่าถึงสิ่งที่ทางโครงการทำมาตั้งแต่ช่วงที่ 1-2 และสิ่งที่จะทำต่อไปในช่วงที่ 3 เพราะโรงเรียนวัดสันป่าสักมีเด็กมาเข้าเรียนที่นี่ 7 หมู่บ้านในตำบลป่าสัก แนวทางในการจัดกิจกรรมร่วมกันนั้น ทางโรงเรียนสามารถจัดในลักษณะของหลักสูตรท้องถิ่นได้ ซึ่งหลักสูตรท้องถิ่นเป็นสิ่งที่ทางโรงเรียนต้องทำอยู่แล้ว

จากการพูดคุยกันทางคณะครูก็รับเรื่องไว้พิจารณาและนัดหมายการจัดทำแผนกิจกรรมร่วมกับทางคณะครูโรงเรียนสันป่าสักและกรรมการการศึกษา ได้ข้อสรุปแนวทางในการจัด

กิจกรรมที่จะเน้นการพัฒนาด้านจิตใจของนักเรียนให้เป็นคนดี โดยเน้นเอากิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับการเรียนรู้ในวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชนในด้านต่างๆ ไปพร้อมกัน

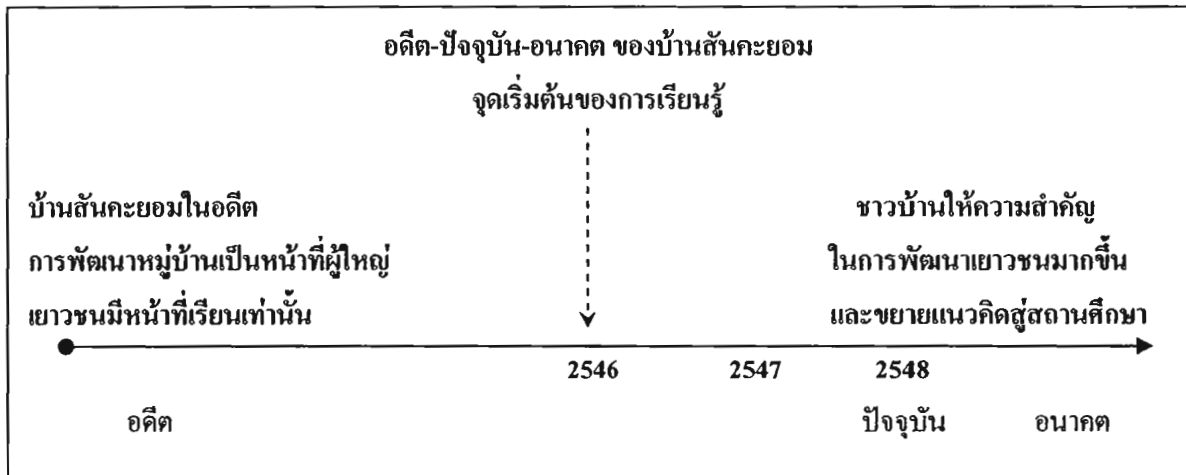
ข้อค้นพบ/ข้อสังเกต

- ผู้ใหญ่เริ่มยอมรับในความสามารถของเยาวชนมากขึ้น
- เยาวชนได้รับการพัฒนาศักยภาพมากขึ้น ทั้งทางความคิดและทักษะการทำงาน
- การกล้าแสดงออกของเยาวชนรุ่นเล็ก(ป.4-6)ยังมีน้อย
- เยาวชนรุ่นเล็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ดีมากและทักษะการทำงานกลุ่มดี

ปัญหา/อุปสรรค

- การจัดการกลุ่มยังบกพร่อง (การแบ่งงาน หน้าที่รับผิดชอบ)
- การประชาสัมพันธ์ยังไม่ดีพอ
- การให้ความร่วมมือจากชุมชนยังมีน้อย
- การทำความเข้าใจร่วมกับชุมชนเกี่ยวกับโครงการยังไม่ดีพอ

บทที่ 5
วิเคราะห์ สรุปผลการวิจัย

สรุป ความคิดเห็นของเยาวชน ผู้ปกครอง ที่ปรึกษาโครงการ

ความคิดเห็นของเยาวชนต่อการมาร่วมกิจกรรม

น.ส. นงเยาว์ มุลกลาง (เจี๊ยบ) บ้านเลขที่ 72 / 4 หมู่ 1

1. รู้ว่ามีโครงการเพิ่มศักยภาพเยาวชนขึ้นในหมู่บ้าน เพราะ อยู่ในทีมวิจัย
 - ช่วงพีจีวี = มีการเพิ่มศักยภาพโดยการจัดกิจกรรมขึ้นในวันสำคัญต่าง ๆ และฝึกให้เด็กฟ้อน เพื่อให้ฟื้นฟูวัฒนธรรม และให้เด็กใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
 - ช่วงพีจีวี = รับช่วงจากพีจีวี ช่วยในเรื่องการประชาสัมพันธ์ เรื่องกิจกรรมภายในหมู่บ้าน ประมาณ 4 – 5 เดือน
 - ช่วงพีจีวี = ได้นำโครงการ กระบวนการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยช่วงแรกเป็นช่วงเก็บข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน และได้ทำกิจกรรมต่อมาเรื่อย ๆ
2. ได้ทำกิจกรรมร่วมกับนักศึกษาคณะเกษตรศาสตร์ ม.เชียงใหม่ กิจกรรมมหัศจรรย์แผ่นดินครั้งที่ 1 – 2
3. คิดว่าตัวเองเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี คือ กล้าแสดงออก พูดมากขึ้น มีความกระตือรือร้นมากขึ้น
4. อยากให้มีการจัดทำวารสาร , จุลสาร ของชุมชน เพื่อให้ชุมชนอื่นได้รู้เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของชุมชนเรา

นางสาว นัฐพร สมณาสัก (อัน) บ้านเลขที่ 72

1. รู้ว่ามีโครงการเพิ่มศักยภาพเยาวชน รู้ว่าประธานคนแรก

- พี่จิโร่ ได้จัดกิจกรรมเยาวชน วันเด็ก วันสงกรานต์ วันแม่ วันพ่อ เป็นต้น
- พี่จิว ได้เข้ามาแทนพี่จิโร่ เพราะ พี่จิโร่ไปเอ็นทรานซ์ จึงทำให้พี่จิวได้เข้ามาแทนประมาณ 4 - 5 เดือน
- พี่จัน ได้เข้ามามีบทบาทแทนต่อพี่จิว เพราะ พี่จิวเริ่มเรียนหนัก เพราะ ใกล้เคียงเอ็นทรานซ์ แล้ว พี่จันได้จัดกิจกรรม วันเด็ก วันสงกรานต์ วันปีใหม่ วันอุยสอนหลาน เป็นต้น

2. รู้เพราะได้ทำกิจกรรมหลาย ๆ อย่าง เช่น วันเด็ก วันแม่ วันพ่อ วันขึ้นปีใหม่ ไปดูงานที่ จ.น่าน และได้พาเด็กบ้านสันคะยอมไปดูงานที่บ้านสามขา และโรงไฟฟ้าแม่เมาะ

3. เวลาจะประชุมที่ไรก็จะประชุมคึก จึงทำให้ผู้ปกครองด่าว่า ทำไมประชุมคึก ทำไมไม่ประชุมเร็ว ๆ

- รู้
- มาประชุมเพื่อการพัฒนาหมู่บ้าน ควรมาประชุมตั้งแต่ 17.00 – 18.00 น. เพราะ ต้องการทำการบ้าน
- มีความมุ่งมั่นยิ่งขึ้นเอาความรู้มาใช้ประโยชน์ที่บ้าน

● เอาเหมือนเดิม

ให้เด็กมาทำกิจกรรมเหมือนเดิม หากครูมาช่วยสอนการบ้านให้เด็ก ๆ โดยจัดหาทุนมาจ้างครู

ด.ญ. จรยพร พิงกะสัน (ออย) ป.6

1. รู้ว่ามีโครงการเพิ่มศักยภาพเยาวชน
2. รู้ 1. อุยสอนหลาน 2. ย้อนรอยบ้านสันคะยอม
3. ดี และชอบที่ได้มาร่วมกิจกรรม และได้รู้จักพี่คนอื่น ๆ
4. มีการแลกเปลี่ยนที่ได้รู้จักคำที่สอนจากพี่ ๆ ที่มาสอน
5. อยากให้มีคนที่มีความรู้มาสอน
6. อยากให้สอน และให้ดูแลให้มาก และอยากมีอีก
7. ดี เพราะ จะได้รู้จักกับพวกพี่ที่มาอยู่
8. ไม่เคย เพราะ ไม่มีเวลา

ด.ญ. อภิรดี เสนัสัก (แป้ม) ป.6

1. รู้ว่ามีโครงการเพิ่มศักยภาพเยาวชน
2. 1. อุยสอนหลาน 2. จัดบอร์ดวันแม่ 3. ประกวดวาดรูปในวันวิสาขบูชา 4. ทักษะศึกษา

3. รู้สึกภูมิใจที่ได้เรียนรู้กิจกรรมต่าง ๆ และรู้สึกสนใจ
4. - มีความรับผิดชอบมากขึ้น
 - มีความกล้าแสดงออก
5. - อยากให้มีกิจกรรมมากกว่านี้
 - แต่ช่วงนี้ไม่ค่อยมีกิจกรรม
6. อยากให้มีโครงการต่อไปเรื่อย ๆ

ธิดารัตน์ พิงคะสัน (กิก) ป.6

1. รู้ว่ามีโครงการเพิ่มศักยภาพเยาวชน
2. อยู่สอนหลาน , จัดบอร์ดวันแม่ , ประกวดวาดภาพในวันวิสาขบูชา , ไปทัศนศึกษา
3. ภูมิใจ ที่ได้เรียนรู้กิจกรรมต่าง ๆ และรู้สึกสนใจ
4. มีความรับผิดชอบมากขึ้น มีความกล้าแสดงออก
5. มีความรับผิดชอบมากขึ้น มีความกล้าแสดงออก
6. อยากให้มีกิจกรรมมากมายกว่านี้ แต่ช่วงนี้ไม่ค่อยมีกิจกรรม
7. ไม่อยากให้ผู้ใดลบโครงการ

ด.ญ. กมลพร เสนอศักดิ์ ป.6

1. รู้ว่ามีโครงการเพิ่มศักยภาพเยาวชน
2. อยู่สอนหลาน / จัดบอร์ดวันแม่
3. ภูมิใจ ที่ได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ และรู้สึกสนใจในโครงการนี้
4. มีความรับผิดชอบมากขึ้น / มีความกล้าแสดงออก
5. อยากให้มีกิจกรรมมากกว่านี้
6. อยากให้มีโครงการตลอดไป

ด.ช. ภาสกร ใจแจ่ม (น้องแต้ม) ป.6

1. รู้ ช่วงพัชจันทร์ / พี่นัม
2. อยู่สอนหลาน
3. 3.1. โครงการนี้ดี ทำให้เราได้เรียนรู้ , ได้กล้าแสดงออก
 - 3.2. ไม่เที่ยวเตร่
 - 3.3. อยากให้เก่งกว่านี้
4. ถ้าไม่มีที่เรียนพิเศษ ผู้ปกครองก็อาจจะส่งไปเรียนพิเศษที่อื่น ๆ

5. เคยเห็น
6. ได้เล่นกีฬากับพี่ๆ นักศึกษา , อยากร

ด.ญ. ชไมพร พิงคะสัน ป.6 (เมย์) บ้านเลขที่ 13/2 หมู่ 1

1. มี เพราะ มีส่วนร่วมในโครงการนี้บ้าง
2. พัฒนาห้องสมุด เรียนหนังสือ เก็บขยะ
3. ผู้ปกครองคิดว่า = เป็น โครงการที่ดี , ตั้งใจปฏิบัติตามที่พี่ๆ สอน
4. คิดว่า = ดี เพราะ ให้ความรู้แก่เรา
5. เปลี่ยนแปลงอย่างไร = แต่ก่อนเลิกเรียนทำการบ้านก็อยู่แต่ที่บ้าน
6. ข้อเสนอแนะ – อยากให้มีโครงการนี้ต่อไป และมีกิจกรรมอื่น ๆ อีก

นาย ทวีวัฒน์ ราชลัก บ้านเลขที่ 65 หมู่ 1

1. - ค่ายเยาวชนปี 45 (เป็นพี่เลี้ยงจัดกิจกรรม)
 - เข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้าน
 - เข้าร่วมฝึกซ้อมเพื่อเข้าร่วมแข่งขันกีฬา อบต.
 - เข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยของตำบลป่าสัก
2. จัดกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับประเพณีต่าง ๆ เช่น สงกรานต์ ลอยกระทง ดันเงินดันทอง
3. มากการผิดพลาดอย่างมาก เช่น การละเลยหน้าที่
4. เป็นการดีมากที่มีเยาวชนรวมกลุ่มกัน
5. มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย สำหรับผมเข้มมาก
6. - อยากให้มีการเข้าค่ายอีก
 - อยากให้เที่ยวในหมู่บ้าน
7. ต้องคอยปรึกษาประครองให้รอด

ด.ช. วัฒนา มานะลัก (ต้ม) บ้านเลขที่ 26/1 หมู่ 1

1. รู้ เพราะ มีผู้นำโครงการมาที่หมู่บ้าน
2. เก็บขยะ , พัฒนาวัด , สร้างห้องสมุด
3. ดี เพราะ สร้างประสบการณ์ให้แก่เด็ก และชักนำเด็กไปในทางที่ดี
4. เปลี่ยนไปจากเดิมตอนแรกเล่นน้ำ ตอนนี้อยู่ไม่เล่นน้ำ เปลี่ยนไปเล่นที่หน้าวัด เข้ากับเพื่อนได้ดี และสามัคคี
5. อยากให้มีโครงการนี้ต่อไปนาน ๆ เพราะ มีความสนใจในด้านนี้
6. ข้อเสนอ คร. อารณณ์ เกี่ยวกับการพัฒนา หรือเรื่องต่างๆ อย่างเช่น
 - ให้พี่ๆ มาร่วมพัฒนา

- ไปเข้าค่ายตามที่ต่าง ๆ
- ผู้ใหญ่ในที่ต่าง ๆ ควรให้ความรู้

ค.ญ. รพีพรรณ จักกลาง (นุ่น) ป.6 บ้านเลขที่ 85 หมู่ 1 ต. ป่าสัก อ. เมือง จ. ลำพูน

1. รู้หรือไม่ว่ามีโครงการเพื่อศึกษาภาพเยาวชน
 - พี่จิโร่ มีการสอนทำดอกไม้ การพ่อน
 - พี่จิว มีการจัดค่าย
 - พี่จันทร์ / พี่นัม มีการสอนการบ้าน ทำกิจกรรม และไปดูงาน ซึ่งทำให้เกิดความกล้าหาญ ความสนุก
2. รู้หรือไม่ว่า เด็กมาทำกิจกรรมอะไร
 - การแสดงละคร
 - การวาดรูปวันวิสาขบูชา
3. คิดว่าดี
4. คิดว่าดี
5. การเรียนดีขึ้น อยากให้พี่จันทร์เสริมต่อการบ้าน

ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการมาร่วมกิจกรรมของเด็กและเยาวชน

นาง เกษแก้ว มานะสัก (แม่ น้องต๋ม)

1. รู้หรือไม่ว่ามีโครงการเพื่อศึกษาภาพเยาวชน
 - รู้ เพราะ ต๋มพอจะเล่าให้ฟังบ้าง เกี่ยวกับเรื่องผู้นำคนปัจจุบัน
2. รู้หรือไม่ว่า เด็กมาทำกิจกรรมอะไร
 - ไปเล่นกับเพื่อนที่ศาลา
3. คิดอย่างไรที่ต๋มมาทำกิจกรรม
 - ก็ดี อยากให้มีโครงการต่อเนื่อง
4. แล้วต๋มคิดอย่างไรบ้าง
 - ก็ดี แต่ไม่รับผิดชอบงานของตัวเอง ขี้เกียจ กลับบ้าง ไปเล่น
5. เปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง
 - เกรดไม่ค่อยดีอยู่ และก็ไม่อ่านหนังสือ บอกให้อ่านก็ไม่อ่าน แต่ก็ดีทุกทีไปเที่ยวเล่น ไกล ๆ เล่นน้ำแม่สาร บ้าง เดี่ยวนี้ไม่ไปแล้ว เล่นกับเพื่อนใกล้บ้านดีกว่าเมื่อก่อน
6. มีข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง
 - อยากให้ทำต่อไป เด็ก ๆ จะได้มีกิจกรรมทำในเวลาว่าง
7. ถ้างบโครงการ ผู้ปกครองจะช่วยกันดูแลอย่างไร

- อยากให้มีโครงการทำต่อ แม่ไม่รู้เหมือนกัน
- 8. ช่วงที่มันักศึกษาเข้ามาฝึกงาน คิดและรู้สึกอย่างไร
- เห็นด้วยเพราะเป็นสิ่งที่เกิดประโยชน์ และสามารถเข้ามาช่วยเด็กในหมู่บ้านให้มี
ความรู้มากขึ้น

แม่น้องขวัญ ลูกมีความรับผิดชอบมากขึ้น ถึงเวลาที่ไปร่วมกิจกรรม จากเดิมทำการบ้านไม่เสร็จจะ
ไปลอกเพื่อนที่โรงเรียนตอนเช้า และใช้น้ำยาลบคำผิดเปลืองมาก หลังจากไปร่วมกิจกรรมก็ใช้
น้อยลง

แม่ดาวประกาย เสนอ (แม่น้องมล) เมื่อก่อนน้องมลขี้อาย เกรงใจ หลังจากร่วมกิจกรรม กล้า
แสดงออก มีเพื่อนมากขึ้น

กิ่งแก้ว พิงคะสัน (แม่น้องกิ๊ก) ลูกรู้จักรับผิดชอบ เป็นผู้ใหญ่มากขึ้น และกล้าแสดงออก

แม่น้องเมย์ ความรับผิดชอบมากขึ้น มีความรู้มากขึ้น

ปุ่น้องแต้ม กล้าแสดงออกมากขึ้น สนใจการเรียนมากขึ้น ขยันมากขึ้น

แม่น้องออย กล้าแสดงออกมากขึ้น สนใจทำกิจกรรมต่างๆ ขยันขึ้นและรู้หน้าที่

แม่น้องนุ่น การเรียนดีขึ้น กล้าแสดงออกมากขึ้น

แม่น้องหนูญ รู้จักคิดมากขึ้น มีการทบทวนหนังสือมากขึ้น

...หากโครงการสิ้นสุดลงคิดว่าควรดำเนินดำเนินการต่ออย่างไร

ผู้ปกครองบางส่วนสะท้อนว่าเด็กน่าจะดูแลตัวเองเท่าที่จะทำได้บางส่วนเสนอแนะให้มี
การจัดประชุมผู้ปกครองร่วมกันทั้งหมด เพื่อที่จะระดมหาแนวทางดำเนินการร่วมกันต่อไป และ
หากมีการนัดประชุมอยากให้มีการประชุมในวันหยุดเพื่อจะได้ใช้เวลาหาหรือมากขึ้น

...ด้านการสื่อสารประชาสัมพันธ์

ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่ได้มีโอกาสดูบอร์ดประชาสัมพันธ์ เนื่องจากต้องทำงานและเห็น
ด้วยหากจะมีการจัดทำจดหมายข่าวหรือแผ่นพับ ทั้งนี้เพื่อเป็นการให้เด็กและเยาวชนได้ฝึกการเขียน
รวมทั้งการฝึกในเรื่องของการประกาศเสียงตามสาย

ความเห็นที่ปรึกษาต่อการมาร่วมกิจกรรมของเยาวชน

โดย ครูผ่องศรี พิงคะสัน

การจัดทำวารสาร จดสาร เพื่อเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์งานของเยาวชนนั้น ถือว่าเป็น
การศึกษาอย่างหนึ่งซึ่งเยาวชนจะดีมีคุณภาพ ประสิทธิภาพสูงนั้น ต้องผ่านกระบวนการจัด

การศึกษาที่ดี มีการเตรียมกระบวนการเพื่อให้มีความพร้อมในทุกๆด้าน ซึ่งเป็นบทบาทสำคัญของการศึกษามีเป้าหมายที่ชัดเจน และต้องมุ่งสู่เป้าหมายที่วางไว้เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์อย่างแท้จริง

การรวมพลังให้เป็นหนึ่งเดียว ก็เป็นการจัดการศึกษาในหมู่บ้านชนอีกจุดหนึ่ง ซึ่งจุดนี้จะเป็นจุดที่เยาวชนมีจิตสำนึกมีความตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบแต่ทั้งนี้และทั้งนั้นต้องได้รับการสนับสนุนจากหลายๆฝ่าย ต้องให้ความร่วมมือด้วย งานเยาวชนจึงจะมีความก้าวหน้าก้าวไปอย่างมีจุดหมายและมั่นคง ความสำเร็จจึงจะเกิดขึ้นกับตัวเด็กอย่างแท้จริง

โดย ครูวาสนา สมณาสัก

ในความคิดเห็น เยาวชนจะแบ่งกลุ่มกัน จับกลุ่มเล็กๆ เยาวชนบางส่วนจะเล่นกีฬา บางส่วนจะไม่ค่อยกล้าแสดงออกอยู่กับบ้าน ไม่ร่วมกิจกรรมที่รุ่นพี่จัดทำให้ ไม่ว่าจะเป็นช่วงปิดเทอมหรือใดๆ

เยาวชนที่เล่นกีฬามารวมตัวกันที่สนามกีฬา เล่นกีฬาประเภทต่างๆ เยาวชนที่เรียนจะมารวมตัวกันที่ห้องสมุดของหมู่บ้านแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน เรียนพิเศษในตอนเย็น สิ่งที่ยอยากเห็นในอนาคต

อยากให้เยาวชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านต่างๆในหมู่บ้านมากขึ้นตั้งแต่รุ่นเล็กๆขึ้นไป และดำเนินกิจกรรมที่เคยทำกัน จัดทำสืบทอดกันไปอย่าให้สูญหายไป ให้อนุรักษ์วัฒนธรรมแต่ดั้งเดิมสืบทอดต่อกันไป ให้กล้าแสดงออกมากขึ้นกว่าเดิม....

● ผู้ที่เกี่ยวข้อง

- เจ้าอาวาส
- ผู้ใหญ่บ้าน
- อบต.ป่าสัก
- ที่ปรึกษากลุ่มเยาวชน
- ผู้ปกครองของเยาวชน
- เยาวชน
- ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อชุมชน คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- โรงเรียนวัดสันป่าสัก ต.ป่าสัก
- องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก

ภาคผนวก

ประวัตินักวิจัย

นายอินจันทร์ นันจิตสัก

ที่อยู่ 61/1 หมู่ 1 ตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน 51000 โทร.0-1784-4060

การศึกษา

ระดับประถมศึกษา โรงเรียนบ้านหนองบัว หมู่ 2 ตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

ระดับมัธยม โรงเรียนเมธีวุฒิกิจ อ.เมือง จ.ลำพูน

ระดับปริญญาตรี สาขาอนุบาลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

หน้าที่ในชุมชน

ประธานกลุ่มเด็กและเยาวชนบ้านสันคะยอม

เลขานุการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสันคะยอม

เลขากองทุนหมู่บ้าน

เลขากิจกรรมการฝ่ายส่งเสริมอาชีพ

ประวัติที่มวิจัย

1. ชื่อ ค.ญ.ศิริลักษณ์ บุญณณ (บีม)

อายุ 14 ปี

เกิดวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2532

ที่อยู่ 18/2 หมู่ 1 บ้านสันคะยอม ต.ป่าสัก อ.เมือง จ.ลำพูน 51000

โทรศัพท์ 0-5353-7476

บิดา นายนิคม บุญณณ

มารดา นางพิลาตลักษณ์ บุญณณ

ประวัติการศึกษา

จบระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดสันป่าสัก

กำลังศึกษาระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนสวนบุญบุญปัทมภ์ ลำพูน

กิจกรรมที่เคยทำ

เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเยาวชน ปี 2544 ถึง ปัจจุบัน

ความสนใจ

รู้สึกภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของกลุ่มเยาวชนและของหมู่บ้าน

2. ชื่อ น.ส.นางเยาว์ มุลกลาง (เจียบ)

อายุ 15 ปี

เกิดวันที่ 20 มีนาคม 2531

ที่อยู่ 72/4 หมู่ 1 บ้านสันคะยอม ต.ป่าสัก อ.เมือง จ.ลำพูน 51000

โทรศัพท์ 0-5353-7807

บิดา นายไพศาล มุลกลาง

มารดา นางรุ่งอรุณ มุลกลาง

ประวัติการศึกษา

จบระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดสันป่าสัก

ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนสวนบุญบุญปัทมภ์ ลำพูน

กิจกรรมที่เคยทำ

เข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มเยาวชนปี 2544 ถึง ปัจจุบัน

3. ชื่อ น.ส.พันทิwa คร่ำสุข (ทราย)
 อายุ 15 ปี
 เกิดวันที่ 4 มกราคม 2531
 ที่อยู่ หมู่ 1 บ้านสันคะยอม ต.ป่าสัก อ.เมือง จ.ลำพูน 51000
 โทรศัพท์ 0-5353-7782
 บิดา นายพงษ์พันธ์ คร่ำสุข
 มารดา นางกิ่งกาญจน์ คร่ำสุข
 ประวัติการศึกษา
 จบระดับประถมศึกษาโรงเรียนวัดสันป่าสัก
 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนสวนบุญโญปถัมภ์
 กิจกรรมที่เคยทำ
 เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของเยาวชนปี 2544 ถึง ปัจจุบัน
4. ชื่อ น.ส.กรรทมาศ พะบุญรักษ์
 อายุ 15 ปี
 เกิดวันที่ 4 กันยายน 2530
 ที่อยู่ 30/7 หมู่ 1 บ้านสันคะยอม ต.ป่าสัก อ.เมือง จ.ลำพูน 51000
 โทรศัพท์ 0-5353-7814
 บิดา นายอนลัส พะบุญรักษ์
 มารดา นางละเอียด พะบุญรักษ์
 ประวัติการศึกษา
 จบระดับประถมศึกษาโรงเรียนอนุบาลลำพูน
 จบระดับมัธยมต้นโรงเรียนจักรคำคณาทร ลำพูน
 กำลังศึกษาระดับมัธยมปลายโรงเรียนจักรคำคณาทร ลำพูน
 กิจกรรมที่เคยทำ
 เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเยาวชนปี 2544 ถึง ปัจจุบัน
 เป็นช่างฟ้อนของหมู่บ้าน
5. ชื่อ น.ส.อุทุมพันธ์ พิงคะสัน (จิว)
 อายุ 16 ปี
 เกิดวันที่ 15 สิงหาคม 2529
 ที่อยู่ 72/3 หมู่ 1 บ้านสันคะยอม ต.ป่าสัก อ.เมือง จ.ลำพูน 51000
 โทรศัพท์ 0-6182-7524

บิดา นายอุทิศย์ พิงคะสัน

มารดา นางบัวพันธ์ พิงคะสัน

ประวัติการศึกษา

จบระดับประถมศึกษาโรงเรียนวัดสันป่าสัก

จบระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสวนบุญโญปถัมภ์ ลำพูน

กำลังศึกษาระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสวนบุญโญปถัมภ์ ลำพูน

กิจกรรมที่เคยทำ

เข้าร่วมกิจกรรมเยาวชนปี 2544 ถึง ปัจจุบัน

6. ชื่อ น.ส.สุพัตรา กัณทาสัก (อ้อย)

อายุ 16 ปี

เกิดวันที่ 14 มีนาคม 2530

ที่อยู่ 76 หมู่ 1 บ้านสันคะยอม ต.ป่าสัก อ.เมือง จ.ลำพูน 51000

โทรศัพท์ 0-5353-7617

บิดา นายมนตรี กัณทาสัก

มารดา นางมะลิรา กัณทาสัก

ประวัติการศึกษา

จบระดับประถมศึกษาโรงเรียนวัดสันป่าสัก

จบระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสวนบุญโญปถัมภ์

กำลังศึกษาระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสวนบุญโญปถัมภ์ ลำพูน

กิจกรรมที่เคยทำ

เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเยาวชนปี 2544 ถึง ปัจจุบัน

7. ชื่อ น.ส.ใจแสง เสนสัก

อายุ 16 ปี

เกิดวันที่ 16 มิถุนายน 2529

ที่อยู่ 24 หมู่ 1 บ้านสันคะยอม ต.ป่าสัก อ.เมือง จ.ลำพูน 51000

โทรศัพท์

บิดา นายไมตรี เสนสัก

มารดา นางบรรจง เสนสัก

ประวัติการศึกษา

จบระดับประถมศึกษาโรงเรียนวัดสันป่าสัก

จบระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสวนบุญโญปถัมภ์ ลำพูน

กำลังศึกษาระดับมัธยมปลายโรงเรียนสวนบุญโญปถัมภ์ ลำพูน
กิจกรรมที่เคยทำ

เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเยาวชนปี 2544 ถึง ปัจจุบัน

8. ชื่อ น.ส.จุฑารัตน์ ลือสัก (ออย)

อายุ 16 ปี

เกิดวันที่ 25 พฤษภาคม 2529

ที่อยู่ 28/2 หมู่ 1 บ้านสันคะยอม ต.ป่าสัก อ.เมือง จ.ลำพูน 51000

โทรศัพท์ 0-6192-6878

บิดา นายประจวบ ลือสัก

มารดา นางศรีพร ลือสัก

ประวัติการศึกษา

จบระดับประถมศึกษาโรงเรียนวัดสันป่าสัก

จบระดับมัธยมต้นโรงเรียนสวนบุญโญปถัมภ์ ลำพูน

กำลังศึกษาระดับมัธยมปลายโรงเรียนสวนบุญโญปถัมภ์ ลำพูน

กิจกรรมที่เคยทำ

เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเยาวชนปี 2544 ถึง ปัจจุบัน

9. ชื่อ น.ส.มยุรา มาบุญผา (อิม)

อายุ 17 ปี

เกิดวันที่ 26 มีนาคม 2529

ที่อยู่ 23 หมู่ 1 บ้านสันคะยอม ต.ป่าสัก อ.เมือง จ.ลำพูน 51000

โทรศัพท์

บิดา นายสายแก้ว มาบุญผา (เสียชีวิต)

มารดา นางคารา มาบุญผา

ประวัติการศึกษา

จบระดับประถมศึกษาโรงเรียนวัดสันป่าสัก

จบระดับมัธยมต้นโรงเรียนสวนบุญโญปถัมภ์ ลำพูน

กำลังศึกษาระดับมัธยมปลายโรงเรียนสวนบุญโญปถัมภ์ (ม.5)

กิจกรรมที่เคยทำ

เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเยาวชนปี 2544 ถึง ปัจจุบัน

ความรู้สึกลึก

รู้สึกภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในกลุ่มเยาวชน

10. ชื่อ น.ส.คาราวดี พิงคะสัน (ตัง)
 อายุ 18 ปี
 เกิดวันที่ 2 ตุลาคม 2528
 ที่อยู่ 68/1 หมู่ 1 บ้านสันคะยอม ต.ป่าสัก อ.เมือง จ.ลำพูน 51000
 โทรศัพท์ 0-5353-7823
 บิดา นายเทวิน พิงคะสัน
 มารดา นางจำลองลักษณ์ พิงคะสัน
 ประวัติการศึกษา
 จบระดับประถมศึกษาโรงเรียนวัดสันป่าสัก
 จบระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนมงคลวิทยา ลำพูน
 กำลังศึกษาระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนจักรคำคณาทร ลำพูน (ม.6)
 กิจกรรมที่เคยทำ
 เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเยาวชนปี 2544 ถึง ปัจจุบัน
 เป็นช่างฟ้อนของหมู่บ้าน
11. ชื่อ นายณัฐกร สามปันสัก (จิโร่)
 อายุ 18 ปี
 เกิดวันที่ 9 กรกฎาคม 2527
 ที่อยู่ 9/2 หมู่ 1 บ้านสันคะยอม ต.ป่าสัก อ.เมือง จ.ลำพูน 51000
 โทรศัพท์ 0-5353-
 บิดา นายอินตา สามปันสัก
 มารดา นางฟองแก้ว สามปันสัก (เสียชีวิต)
 ประวัติการศึกษา
 จบระดับประถมศึกษาโรงเรียนวัดสันป่าสัก
 จบระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนจักรคำคณาทร ลำพูน
 จบระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนจักรคำคณาทร ลำพูน
 กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 กิจกรรมที่เคยทำ
 เป็นประธานกลุ่มเยาวชนปี 2544 ถึง ปัจจุบัน
 เข้าร่วมกิจกรรมเครือข่ายเยาวชนลำพูน

12. ชื่อ ค.ญ.นัฐพร สมณาสัก (อ้น)
 อายุ 14 ปี
 เกิดวันที่ 15 มีนาคม 2532
 ที่อยู่ 72 หมู่ 1 บ้านสันตะยอม ต.ป่าสัก อ.เมือง จ.ลำพูน 51000
 โทรศัพท์ 0-7180-8002
 บิดา นายนิवास สมณาสัก
 มารดา นางรัตนพร สมณาสัก
 ประวัติการศึกษา
 จบระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดสันป่าสัก
 กำลังศึกษาระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนสวนบุญโญปถัมภ์ ลำพูน
 กิจกรรมที่เคยทำ
 เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเยาวชน ปี 2544 ถึง ปัจจุบัน
13. นายณัฐวุฒิ อุตรัสัก (ฟลุค)
 อายุ 17 ปี
 เกิดวันที่ 19 พฤษภาคม 2529
 ที่อยู่ 7 หมู่ 1 บ้านสันตะยอม ต.ป่าสัก อ.เมือง จ.ลำพูน 51000
 บิดา นายจรัญ อุตรัสัก
 มารดา นางสมทรัพย์ อุตรัสัก
 ประวัติการศึกษา
 จบระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดสันป่าสัก
 จบระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนสวนบุญโญปถัมภ์ ลำพูน
 กำลังศึกษาระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนสวนบุญโญปถัมภ์ (ม.5)
 กิจกรรมที่เคยทำ
 เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเยาวชนปี 2544 ถึง ปัจจุบัน
 ความรู้สึกรู้สีก
 รู้สึกภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในกลุ่มเยาวชน

ภาพกิจกรรม

- ประชุมเตรียมนำเสนอผลการวิจัย เวทีรายงานความก้าวหน้า

- นำเสนอรายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัย ที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้

- ทำกิจกรรมร่วมกับนักศึกษาฝึกงานจากคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

- เรียนรู้วัฒนธรรม: ขอสุมมา และคำหัวผู้อาวุโส

➤ ประชุมทีมวิจัยและที่ปรึกษา

➤ กระบวนการรวมเด็ก เพื่อค้นหาความสนใจและศักยภาพของเยาวชน: สอนพิเศษ

➤ เยี่ยมอบต. ป่าสัก

➤ กิจกรรม วันมหัศจรรย์เด็กและเยาวชนสันคะยอม ครั้งที่ 1

➤ ปรับกระบวนการเรียนการสอนพิเศษ

➤ กิจกรรม วันมหัศจรรย์เด็กและเยาวชนสันคะยอม ครั้งที่ 2

➤ กิจกรรม วันมหัศจรรย์เด็กและเยาวชนสันคะยอม ครั้งที่ 3

➤ ศึกษาตูงานบ้านสามขา

➤ เวทีรายงานความก้าวหน้าวัดสวนดอก

